

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Karita Mäkinen

RISTINUMMIPÄIVÄN
OSALLISUUDEN JA
YHTEISÖLLISYYDEN MERKITYS
KÄVIJÖIDEN NÄKÖKULMASTA

Sosiaali- ja terveystieteiden
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Karita Mäkinen
Opinnäytetyön nimi	Ristinummipäivä – Osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys kävijöiden näkökulmasta
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	65
Ohjaaja	Riku Niemistö

Ristinummipäivää vietetään Vaasassa, Ristinummen asuinalueella kerran vuodessa syksyllä. Ristinummipäivän tarkoitus on luoda yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueen asukkaiden kesken. Ristinummipäivänä on kuuden vuoden ajan kerätty materiaalia, jonka avulla tutkittiin, miten tärkeäksi Ristinummipäivä kävijöiden keskuudessa nähdään. Ristinummipäivä on muodostunut odotetuksi perhepäiväksi, jonka sisältöön alueen asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa Vaasan Settlementti ry:n kyläkeskuksen kautta. Teoreettinen viitekehys koostuu pääkäsitteistä osallisuus ja yhteisöllisyys sekä kolmas sektori.

Tämän tutkimuksen materiaali on kerätty laadullisin menetelmin, jolloin on ollut mahdollista keskustella Ristinummipäivässä kävijöiden kanssa henkilökohtaisesti ja esittää tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi käytössä on ollut vastauslaatikko, johon on voinut laittaa ideoita, ehdotuksia ja mielipiteitä Ristinummipäivästä. Nämä tutkimusmenetelmät laajensivat käsitystä Ristinummipäivän merkityksestä. Opinnäytetyö koostuu myös Ristinummipäivän vastuujärjestäjän ja opinnäytetyön tekijän hiljaisesta tiedosta, jota kirjattiin auki.

Tutkimuksen tuloksesta havaittiin, että Ristinummipäivä on haluttu ja odotettu perhetapahtuma Ristinummen alueella. Kävijät antoivat palautetta, toimintojen alueella pysymisen tärkeydestä vakituisesti. Tutkimus osoittaa, että yhdessä tekeminen kehittää asuinalueiden yhteisöllisyyttä, joka puolestaan lisää asukkaiden viihtyvyyttä ja sosiaalisia verkostoja. Toiminnan aktivointi lisää yleistä hyvinvointia, turvallisuuden tuntua sekä asukkaiden itsensä tuntemaa arvostusta asuinalueitaan kohden.

ABSTRACT

Author	Karita Mäkinen
Title	Ristinummi Day - Inclusion and Sense of Community from the Visitors' Perspective
Year	2020
Language	Finnish
Pages	65
Name of Supervisor	Riku Niemistö

Ristinummi Day is an event that is held in Ristinummi residential area in Vaasa. Ristinummi Day is celebrated once a year in the autumn. The purpose of Ristinummi Day is to create sense of community and inclusion among the residents of Ristinummi. Ristinummi Day has become an expected family day the content of which the residents of the area have the opportunity to influence through Kyläkeskus of Vaasa Settlement Association. The theoretical framework consists of the main concepts inclusion, sense of community and the third sector.

The research material has been collected during the last six events. This material was then used to research the importance of Ristinummi Day among the participants. The material of this study was collected by using qualitative methods. Thus it has been possible to have discussions with the visitors in person and to ask specifying questions. Furthermore, a suggestion box has been used for ideas, suggestions and opinions about Ristinummi Day. These study methods have broadened the understanding of the importance of Ristinummi Day. Also tacit knowledge of the event organizer and the thesis author have been used and documented when writing this thesis.

The study results show that Ristinummi Day is a popular and expected family event in Ristinummi residential area. The visitors gave feedback regarding how important it is that some events in the area remain permanent. The study results show that working together develops the communality of residential areas, which in turn increases the well-being of residents and social networks. Promoting different activities increases the general well-being, a sense of security and the residents' appreciation for their residential area.

Keywords Ristinummi Day, inclusion, sense of community

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	2
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	4
	2.1 Tutkimuksen tarkoitus	4
	2.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	4
	2.3 Tutkimuskysymykset	5
	2.4 Yhteisö ja yhteisöllisyys	7
	2.5 Yhteisön ja yhteisöllisyyden riskit.....	8
	2.6 Paikallisuus	9
	2.7 Osallisuus.....	10
	2.7.1 Lapset ja osallisuus	13
	2.7.2 Osallisuuden edistäminen.....	13
	2.8 Kolmas sektori	16
	2.8.1 Kansainvälinen vertailu.....	18
	2.8.2 Suhde julkiseen sektoriin	18
	2.8.3 Tulevaisuuden näkymät	22
	2.8.4 Uusien toimintatapojen löytäminen	23
	2.9 Setlementti kolmannen sektorin toimijana.....	24
	2.10 Tutkimuksia kunnan ja kolmannen sektorin välisestä toiminnasta.....	28
	2.11 Ristinummipäivä.....	29
	2.11.1 Ristinummen vireyttäjä -työryhmä	31
	2.11.2 Ristinummen kyläkeskus	33
	2.11.3 Yhteistyötahot	35
	2.11.4 Muuta toimintaa	37
3	TOTEUTUS	38
	3.1 Teemahaastattelu.....	38
	3.2 Vastaajat.....	40

3.3	Aineiston kerääminen ja analyysi	40
3.4	Eettiset kysymykset	44
3.5	Tutkijan rooli haastattelutilanteessa.....	45
4	TUTKIMUSTULOKSET	47
4.1	Yhteisöllisyys.....	49
4.2	Osallisuus.....	51
4.3	Ristinummipäivän kehittäminen	53
5	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	57
	LÄHTEET.....	60

KUVIOTAULUKKO

Kuvio 1. Mitä mieltä olet Ristinummipäivästä?.....	48
Kuvio 2. Kuinka usein ole osallistunut Ristinummipäivään?.....	51
Kuvio 3. Mitä palveluita Ristinummen alueelle kaipaisit?.....	53
Kuvio 4. Ideoita ja ajatuksia ensivuoteen?.....	54

LIITELUETTELO

Liite 1. Haastattelukysymykset.....	65
--	----

1 JOHDANTO

Osallisuus on monimerkityksellinen käsite. Isola kuvaa sitä jatkuvana prosessina, jossa olennaisia kokemuksia ovat yhteenkuuluvuus, vastavuoroisuus ja merkityksellisyys. Se on kohtuullista toimeentuloa, vapautta, valtaa ja vastuuta vähintään omassa elämässä. Osallisuus on yhteyksiä ihmisiin sekä omiin ja ympäristön voimavaroihin. Osallisuuden kokemus edistää hyvää elämää fyysisellä, materiaalisella, sosiaalisella ja henkisellä ulottuvuudella. (Isola 2015.)

Kirjallisuutena opinnäytetyössä käytetään kansalaisyhteiskuntaa kuvaavia, moni-ilmeistä ja vapaaehtoistyöhön liittyvää materiaalia. Kyläkeskus itsessään on kodikas ja lämminhenkinen alueen asukkaiden kohtaamispaikka, jossa päivisin käy monen ikäisiä ihmisiä kerhoissa, syömässä ja tapaamassa toisiaan. Kyläkeskuksessa on rauhallinen tunnelma ja ihmisten kohtaaminen oli lämmin, luova ja huomioiva.

Vaasan Ristinummella järjestettävä Ristinummipäivä on osa Ristinummen vireytämistä. Ristinummipäivän avulla alueelle halutaan luoda entistä enemmän yhteisöllisyyttä ja välittämistä. Vaasan Setlementtiyhdistyksen lisäksi Ristinummipäivän tapahtuman järjestäjinä on Vaasan kaupungin eri instanssit sekä Ristinummen alueen paikalliset yritykset ja yhdistykset.

Ristinummipäivä on järjestetty tässä muodossa seitsemän kertaa, jossa kuudessa olen henkilökohtaisesti ollut mukana. Tutkimusmateriaalia on kerätty jokaisena Ristinummipäivänä haastatteleamalla Ristinummipäivässä kävijöitä. Teemahaastattelu valikoitui tutkimusmenetelmäksi, koska ei tiedetty millaisia vastauksia tulimme saamaan. Haastattelutilanteessa on mahdollisuus tarvittaessa tehdä tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelun tulokset kerättiin yhteen ja pelkistettiin, jolloin vastauksista saatiin koottua tiivistetympi ja helpommin käsiteltävä tutkimustuloksia määriteltäessä. Tutkimuksella haluttiin selvittää miten Ristinummipäivän osallisuus ja yhteisöllisyys koetaan Ristinummipäivässä kävijöiden keskuudessa.

Kun tutkitaan kokemusta, tutkimukseen osallistuva, tässä tapauksessa Ristinummipäivässä kävijä, kuvaa kokemuksiaan Ristinummipäivän merkityksestä jollain tavalla. Kokemuksen tutkimisen ehtona korostuu, että tutkija mieltää myös itsensä samanlaiseksi kokevaksi olennoksi kuin tutkimansa henkilöt. Ristinummipäivässä kävijöiden vastaukset perustuvat heidän omiin kokemuksiinsa Ristinummipäivästä.

Oman ammatillisen näkökulman kannalta Ristinummipäivä oli entisessä työssäni yksi upeimmista kokemuksista. Kaikki se yhteenkuuluvuuden tunne, talkoohenki, yhdessä tekeminen ja monien ihmisten kanssa keskusteleminen antoi paljon työkaluja konkreettiseen työhöni. Sain tietoa aidosta oikeasta elämästä, joka valitettavan usein jää sosiaalityössä piiloon. Olin työssäni etuoikeutettu, kun sain kokea aitoa kanssakäymistä ja tehdä työtä kentällä. Tämä opinnäytetyö toimii kiitoksena kaikille niille, joita tapasin ja joihin tutustuin Ristinummipäivää suunniteltaessa ja tehdessä.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tässä opinnäytetyössä selvitetään Ristinummpäivän merkitystä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistajana kävijöiden näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, miten Ristinummpäivän osallisuus ja yhteisöllisyys koetaan Ristinummpäivässä kävijöiden keskuudessa, miten Ristinummpäivää voidaan kehittää, mikä Ristinummpäivässä on koettu merkityksellisenä ja mitä asiaa Ristinummpäivässä kannattaa jatkaa.

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys koetaan Ristinummpäivässä kävijöiden keskuudessa. Tutkimuksen tulosta voidaan hyödyntää seuraavien Ristinummpäivien kehittämisessä.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada kävijöiden kokemukseen perustuvaa tietoa Ristinummpäivän merkityksestä ja tuottaa tietoa Ristinummen kyläkeskukselle: miten Ristinummpäivän osallisuus ja yhteisöllisyys koetaan Ristinummpäivässä kävijöiden keskuudessa. Miten Ristinummpäivää voidaan kehittää tutkimuksen tuloksen perusteella?

2.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa informaatiota millaisena osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys koetaan Ristinummpäivässä kävijöiden kokemana. Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa monella erilaisella menetelmällä. Näissä menetelmissä yhteisenä piirteenä korostuu muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Tutkimuksen kohderyhmä on Ristinummpäivään osallistuvat kuntalaiset.

Kyläkeskus Kultanummi, ”Ristinummen olohuone” on alueen asukkaiden lämminhenkinen kohtaauspaikka. Toiminta on tarkoitettu kaikille, iästä tai taustasta riippumatta, joten kyläkeskus toimii siltana ja kotisatamana ihmisten välillä. Lähtökohdiana on alueen asukkaat ja erilaisen toiminnan aktivoiminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen. Tavoitteena on saada ihmiset mukaan omien alueidensa aktiivisiksi toimijoiksi. Kyläkeskus vahvistaa kohtaamisia, vuorovaikutusta ja yhteisöön kuulumisen tunnetta. Kaikessa toiminnassa korostetaan suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa, lähimmäisyyttä ja erilaisuuden kunnioittamista.

Yhdessä tekeminen kehittää asuinalueiden yhteisöllisyyttä, joka lisää asukkaiden viihtyvyyttä ja sosiaalisia verkostoja. Toiminnan aktivointi myös lisää yleistä hyvinvointia, turvallisuuden tuntua sekä asukkaiden itsensä tuntemaa arvostusta asuinaluettaan kohtaan. Kyläkeskuksen kautta halutaan lisätä erityisesti alueen asukkaiden omaehtoista toimintaa. Ristinummipäivä nähdään tärkeänä tapahtumana tuoda esiin yksilöitä ja alueen eri palveluita, ja näin auttaa parantamaan alueen yhteistyötä. Ristinummella asuvien ääni saadaan kuuluviin Ristinummipäivän myötä. Alueen asukkailla on ympäri vuoden mahdollisuus antaa palautetta, miettiä ääneen ja tehdä ehdotuksia alueen viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden merkeissä.

2.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksesta johdettiin seuraava tutkimuskysymykset:

1. Miten osallisuus ja yhteisöllisyys koetaan Ristinummipäivässä kävijöiden keskuudessa?
2. Miten tutkimustulosta voidaan hyödyntää Ristinummipäivää kehitettäessä?

Heinlahtea (2011) mukaillen: Empiirinen tutkimusongelma on jonkin ilmiön kuvaaminen, sen selittäminen, tulevan kehityksen ennustaminen, jonkin toiminnan arvioiminen ja kehittäminen. Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävän valintaa voi perustella seuraavalla tavalla:

1. Teoreettisesti: Miten tärkeäksi kävijät kokevat osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkityksen Ristinummi-päivässä?
2. Tiedon saatavuudella: Ennestään löytyvää, ajanmukaista tietoa on nykystandardien mukaisessa muodossa, joten käsittely onnistuu nykyaikaisin menetelmin. Tutkimuksesta saatavalla uudella tiedolla tulkitaan Ristinummi-päivän osallisuuden ja yhteisöllistämisen merkitystä kävijöiden kokemana.
3. Yhteiskunnallisella ja käytännöllisellä merkityksellä: perheiden hyvinvointi, ennaltaehkäisevän perhetyön merkitys, yhteisöllisyys, osallisuus.

Ongelman ratkaisun informatiivisuus: Tutkimustehtävän ratkaiseminen tuo mukanaan tietoa, miten tärkeä Ristinummi-päivä on kävijöille osallisuuden ja yhteisöllistämisen näkökannalta sekä auttaa kehittämään Ristinummi-päivän sisältöä vastaamaan kävijöiden toiveisiin.

Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyden ja hyvinvoinnin kehitystä väestöryhmittäin. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on otettava huomioon kunnan kaikissa toiminnoissa ja strategisessa suunnittelussa.

Sote-uudistuksessa koko julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto uudistetaan. Uudistuksen tekevät valtio ja kunnat. Nykyisin kunnat järjestävät julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ja muita alueellisia tehtäviä siirtyy tulevaisuudessa maakunnalle. (STM 2017.)

Lainsäädännössä määriteltyjen palvelujen laajuudesta, sisällöstä ja järjestämisen tavasta päätetään paikallisesti. Toiminta ja palvelut rahoitetaan pääosin kunnallisveroilla. Laissa määritellään keskeiset sosiaalihuollon, kansanterveystyön ja erikoissairaanhoidon palvelut, jotka kuntien on järjestettävä, mutta ei yksityiskohtaisesti palvelujen laajuutta, sisältöä tai järjestämistapaa. Näin kuntien tarjoamissa palveluissa voi olla eroja.

2.4 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yhteisö koostuu yksilöistä, joita usein yhdistää yhteinen tehtävä tai päämäärä. Yhteisössä yksilöt toimivat tavalla tai toisella yhdessä, mutta yhteisön olemassaolo ei kuitenkaan ole tae yhteisöllisyyden muodostumisesta. Yhteisöllisyys lisää yhteisön jäsenen sosiaalista pääomaa ja se vaatii syntyäkseen yhteisön jäsenten keskinäistä luottamusta, avointa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja osallistumista. Yhteisöllisyyden kehittymisessä yksilöiden tunteet ovat tärkeässä asemassa. Yksilön täytyy voida tuntea, että hän kuuluu yhteisöön, hänen tulee voida tuntea itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi. (Opettajan verkkopalvelu Edu.fi 2013.)

Nyky-yhteiskunnassa taloudelliset, poliittiset ja kulttuuriset ratkaisut rakentavat ja edellyttävät yksilöllisyyttä. Toisaalta yksilö voi olla kiinnostunut yhteisöjen toiminnasta, mutta osallistuu toimintaan yksilöllisesti. Nykyajan ihminen pitää kiinni oikeuksistaan, mutta pyrkii samalla etsimään yhteisöllisyyden kokemuksia. Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys elävät rinnakkain. Näin ollen yksilöllisyys ei ole yhteisöllisyyden vastakohta. (Multisilta 2011, 22.)

Kiinnostus yhteisöihin on kasvanut hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisen ja turvajärjestelmien haurastuessa. Kaupungistuminen on lisännyt persoonattomuutta ja monet ovat kadottaneet yhteisöllisyyden tunteen. Lähiyhteisöjen merkitys on vähentynyt yhteiskunnassa, mutta toisaalta niistä etsitään turvaverkkoja ja vastuullisuutta. Perinteiset yhteisökäsitykset ovat muuttuneet. Paineet ihmisten itsenäistymiseen ovat lisääntyneet. Samanaikaisesti tätä kehitystä vastustetaan rakentamalla uusia yhteisöllisiä identiteettejä. Jokaisella on tarve kuulua johonkin. Liittykö tämä tarve itsensä toteuttamiseen vai vastuullistamaan yhteisöä, joka näkyy myös eri toimijoiden yhteisöllisissä työmenetelmissä? (Pontela 2001.)

Maassamme on viime vuosina aloitettu puhumaan yhteisöllisyyden uudesta tulemisesta ja uudesta yhteisöllisyydestä. Arvona yhteisöllisyys onkin kokenut uuden paluun. Naapurille yhteisöllisyyttä voi olla tervehdys. Asuinyhteisölle se voi olla yh-

teiset talkoot, yhteinen joulujuhla tai grillijuhlat. Kaupungille yhteisöllisyys tarkoittaa asukasosallistumisen kautta syntyvää parempia päätöksiä, kylämummoja tai elävää kansalaistoimintaa.

Asukas, taloyhteisö tai kaupunki tarvitsee helppoja ja mielekkäitä tapoja vaikuttaa ja tehdä asioita yhdessä, joista löydetään mahdollisuuksia toimia yhteisönä. Siksi asukkaiden tarpeista lähtevä yhteistyö asukasliikkeiden, yhdistysten, yritysten ja kuntien kanssa on tärkeää. Jokainen haluaa nähdä osallistumisen tulokset ja saavutukset. On tärkeää huomioida yhteisen tekemisen ja osallisuuden kautta syntyvä yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys on osallisuuden tunnetta ympäröivään yhteisöön, joka antaa meille sosiaalisia verkostoja, mahdollisuuden oppia uutta, turvallisuuden tunnetta, ja vahvistaa myönteistä kokemusta omasta merkityksellisyydestä. Yhteisen tekemisen ja osallistumisen myötä syntyy uusia kaipaamaamme yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys on osallisuuden tunnetta ympäröivään yhteisöön. (Hyvärinen 2008, 5-7.)

Suomessakin on käynnistetty useita kumppanuus-, osallisuus-, kaupunkikehitys-, yhdyskuntatyö-, asukastupa-, kansalaistalo- ja työttömien toimintakeskus-hankkeita. Ne ovat tuottaneet monia innovaatioita, lisänneet kansalaisten osallistumista, voimavaroja ja sosiaalista kanssakäymistä. Lisäksi ne ovat parantaneet viihtyvyyttä ja ympäristöä, antaneet yksilöille tukea sekä luoneet kodikkaita olohuoneita eri sukupolviin ja sosiaaliryhmiin kuuluville asukkaille. (Lindqvist 2002, 2.)

2.5 Yhteisön ja yhteisöllisyyden riskit

Yhteisöllistäminen ei ole ratkaisu kaikkiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Suomessa on erityisesti vaikeiden aikojen jälkeen korostettu kansalaisten vastuuta itsestään ja yhteisöstään, ja heille pyritään luomaan uusia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Ajatus on sinänsä hyvä, mutta samanaikaisesti on jäänyt pohtimatta se, millä ehdoilla tämä on mahdollista.

Apua tarvitsevat asukkaat ovat yhä vaativampia ja vapaaehtoistyöntekijöiden hoitettavaksi saattaa päätyä ihmisiä, joita kuuluisi hoitaa ammatilliset sosiaalityöntekijät. Setlementtiliikkeen ja muun kolmannen sektorin on vakavasti pohdittava, kuinka pitkälle se on valmis -onnistuneiden yhteisöllisyyskokemustensa innoittamana-suostumaan julkisen sektorin palveluiden korvaamiseen yhteisöllistämällä asukkaita ja asiakkaita. Vaikka ruohonjuuritason toiminta on tärkeää, se ei saa olla toimintaa, jolla sopeutetaan ihmisiä hyväksymään epäkohdat. Asukkaiden omaehtoinen aktiivisuus ja yhteisösuhteiden etsiminen ovat tärkeää, mutta niiden rinnalle tarvitaan julkista sektoria.

Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteet elävät arjen keskusteluissa, mutta niiden tulkinnat vaihtelevat. Määrittely perustuu usein mielikuviin ja unelmiin.

Yhteisöllisyys onkin nähtävä yhteisöjen, kolmannen sektorin ja julkisen sektorin yhteisenä verkostona. Asukkaan hyvinvointi vähentää julkisten palveluiden tarvetta. Vielä on pitkä matka siihen, että nämä yhteisöt ja niiden asukkaat ryhtyisivät voimakkaasti vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteiden muuttamiseen. Yhteisöllinen työ voi edesauttaa ihmisten voimaannuttamisessa ja paremman elämän löytämisessä. Työtä tehdään ja jatketaan yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden tasapainon etsimiseksi ja uuden yhteisöllisyyden rakentamiseksi.

2.6 Paikallisuus

Käsitteet yhteisö, yhteistyö ja paikallisuus ovat vakiintuneet suomalaiseen keskusteluun, mutta yksiselitteistä määritelmää sanoille on vaikea löytää. Yhteisökeskusteluissa on sen historian ajan ollut keskeisellä sijalla pohdinta siitä, millainen ihmisluonto tai ihminen on luonteeltaan biologisesti, ja mitä tästä seuraa yhteisölliselle elämälle. Lisäksi on pohdittu sitä, miksi ihmiset liittyvät yhteen. Erilaiset näkemykset yksilön ja yhteisön suhteesta ovat ohjanneet keskustelua siitä, mikä on järkevä yhteisöelämän muoto ja miten yhteisölliset suhteet tulisi järjestää. (Kuusela 2001, 305.)

Yhteisöllisyys on oleellinen osa paikallisuutta. Paikallisuuteen liittyy kaupunkiympäristössä ongelmalliseksi muuttunut yhteisöllisyys. Kyläyhteisö on romanttinen mielikuva, jota ei reaalisesti ole olemassa, mutta jota tavoitellaan. Useimmat kaipaavat jossakin mielessä yhteisöllisyyttä ja erityisesti muualta Suomesta muuttajat ja maahanmuuttajat pyrkivät kaupunkiympäristössä muodostamaan itselleen mahdollisimman monipuolisentukiverkon. Urbanisuus on kuitenkin anonyymillä tavalla sekä yhteisöllistä ja epäyhteisöllistä.

Paikallisuuden ei tarvitse aina olla asuinpaikka. Paikallisuuden määrittäminen voi muuttua eri näkökulmasta katsoen. Paikallisuus voi olla myös kotiseutu tai kesänviettopaikka. Paikallisuudella voidaan myös tarkoittaa yhteisöä, paikkaa tai aikaa kuulua johonkin, leikkipaikan, harrastuspaikan tai työyhteisön. Sosiaaliset suhteet, kuuluminen johonkin yhteisöön on tärkeää. Kaupungistuminen on lisännyt persoonattomuutta ja monet ovat kadottaneet yhteisöllisyyden kuulumisen tunteen. Paikallisuuden tulee liittyä oma elämä, kokemus josta syntyy henkilökohtaisia muistoja.

Paikallisuus, kiinnostus yhteisöihin on kasvanut voimakkaasti hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisen perustan turvajärjestelmien haurastuessa. Puhutaan, että lähiyhteisöjen merkitys on vähentynyt postmodernissa yhteiskunnassa, mutta toisaalta niistä etsitään turvaverkkoja ja vastuullisuutta. (Sternberg 2004.)

2.7 Osallisuus

Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteita, joissa se on nostettu yhdeksi keskeiseksi keinoksi köyhyyden torjumiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Osallisuutta edistämällä vähennetään myös eriarvoisuutta. (THL 2017 a.)

Harjun (2005) mukaan ihmisestä tulee kansalainen, kun hän suuntautuu itsestään ja kotipiiristään ulospäin eli astuu toimimaan, osallistumaan ja vaikuttamaan yhteisölliselle näyttämölle joko omassa yhteisössään tai laajemmin yhteiskunnassa. Aktiivinen kansalaisuus konkretisoituu identiteettinä, osallistumisena, kohtaamisena ja välittämisenä. (Harju 2005, 67.)

Useissa kansallisissa ohjelmissa ja toimenpide-ehdotuksissa on huomioitu osallisuus ja sen edistämisen merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle. Perustus-, kunta- ja nuorisolaissa käytetään käsitteitä osallistuminen ja vaikuttaminen, jotka ovat väyliä osallisuuteen. (THL 2017 a.)

Yleensä osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössä. (THL 2017 a.)

Ristinummipäivän osallisuus on läsnä koko vuoden. Kyläkeskuksessa tapahtumaa mietitään ja puidaan heti Ristinummipäivän jälkeen. Ajatuksia ja ehdotuksia kirjaataan ylös. Merkitään muistiin mikä onnistui ja mitä kannattaa miettiä hieman uudelleen. Koko vuoden ajan on mahdollisuus ottaa esiin ehdotuksia ja ideoita. Kaikesta tästä keskustelujen annista rakennetaan aina seuraavan vuoden Ristinummipäivää.

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus vaikuttaa demokratian perusrakenteena. Tällöin kansalaisella on oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. (THL 2017 a.)

Ihmisen osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vaihtelevat elämänkulun ja -tilanteiden mukaisesti. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. (THL 2017 a.)

Osallisuus voidaan määritellä kolmella ulottuvuudella tai edellytyksellä (Raivio & Karjalainen 2013):

1. Riittävä toimeentulo ja hyvinvointi (Having)
2. Toiminnallinen osallisuus (Acting)

3. Yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys (Belonging)

Sosioekonomiset erot näkyvät osallistumisessa. Osallistuminen on yksi väylä osallisuuden kokemiseen. Mahdollisuus vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin on olennainen osa yhteiskunnallista osallistumista ja kiinnittymistä yhteisöön. (THL 2017 a.)

Osallistumisaktiivisuudella ja ihmisen sosioekonomisella asemalla on selkeä yhteys. Korkeammassa ammattiasemassa olevat osallistuvat esimerkiksi yhdistystoimintaan selvästi eniten ja vastaavasti työttömät vähiten. Myös koulutus on merkittävä aktiivista osallistumista selittävä tekijä. (THL 2017 a.). Vajaus jollakin osallistumisen ulottuvuudella voi tarkoittaa osallisuuden vähentymistä ja syrjäytymisriskin lisääntymistä. (THL 2017 a.)

Having

Kaikilla ihmisillä tulee olla oikeus säädyliseen elämään, riittävään toimeentuloon, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Perusturvan tiukennuksilla, harkinnavaraistamisella ja vastikkeellisuuden lisäämisellä on ajaututtu kauas tilanteesta, jossa esimerkiksi toimeentulotuki luotiin yhteiskunnan viimesijaiseksi ja väliaikaiseksi tukimuodoksi yksilön ja perheiden tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin. (THL 2016 b.)

Acting

Tavoiteltaessa yksilön ja ryhmien osallisuuden vahvistumista, on palveluissa siirryttävä vuorovaikutteiseen, dialogiseen asiakastyöhön. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien palveluissa intensiivistä, asiakasta kohtaavaa työtä lisäämällä asiakkaan omalle äänelle luodaan tilaa. (THL 2016 b.)

Belonging

Kuuluminen ja jäsenyys yhteisöissä ja yhteiskunnassa edellyttävät, mutta myös luovat ja vahvistavat, hyväksyntää ja luottamusta. Sosiaalisten verkostojen ja yhteisyy-

den on todettu esimerkiksi toimivan suojaavina tekijänä erilaisia dis-organisaatioilmiöitä (rikollisuus, huumeet), hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. (THL 2016 b.)

2.7.1 Lapset ja osallisuus

Osallisuus sisältää sekä oikeuden tiedon saamiseen ja tuottamiseen, että osallistumisoikeuden suunnitteluun, päätöksentekoon, yhteiseen toimintaan ja arviointiin.

Osallisuus ymmärretään kokemuksena ja tunteena kuulluksi ja huomioituksi tulemisesta. Osallisuus on lasten ja nuorten mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään, vaikuttaa päätöksentekoon ja saada aikaan muutosta. Osallisuus kuuluu kaikille lapsille riippumatta lapsen iästä tai taidoista. Se edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. (Osatutkimus II.)

Lapsen osallisuudessa on kyse siitä, miten hän voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa hänen etunsa turvaamiseksi tehtävää työtä. Osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä. Lasten osallisuuden toteuttamiseen ei kuitenkaan riitä pelkästään lasten mielipiteiden selvittäminen. (Pienten) lasten osallisuus merkitsee, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi jokapäiväisissä askareissa ja leikeissä. (Osatutkimus II.)

2.7.2 Osallisuuden edistäminen

Osallisuutta edistämällä estetään yhteiskunnasta syrjäytymistä ja vähennetään eriarvoisuutta. Osallisuuden edistäminen on huomioitava monitasoisesti niin kulttuurissa ja käytännöissä kuin rakenteissa ja strategiatasollakin. Yhteiskunnan palveluilla, kuten sosiaali- ja terveyspalveluilla sekä työllisyyspalveluilla on tärkeä rooli osallisuuden edistämässä. Myös muut toimijat eri tasoilla ovat tärkeitä osallisuuden vahvistamisessa, kuten koulut, työpaikat, järjestöt, harrastusseurat, seurakunnat ja yhdistykset. (THL 2017 a.)

Särkelä-Kukon (2014) mukaan arjen osallisuuden kokemus rakentuu pienistä ja suurista asioista, kuten kuulluksi ja huomioduksi tulemisesta, keskusteluista ja kohtaamisesta, sosiaalisista suhteista sekä omaan elämään liittyvien asioiden vaikuttamisesta ja niistä päättämisestä. Käytännössä ne voivat mahdollistua esimerkiksi järjestöjen organisoimissa ryhmätoiminnan muodoissa tai vapaaehtoistyössä (Särkelä-Kukko 2014, 33-50.)

Rouvinen-Wilenius (2014) kirjoittaa, kuinka järjestöt voivat tukea yksilöiden terveyttä mahdollistamalla ja tarjoamalla osallisuuden kokemuksia. Järjestöjen matailan kynnyksen kohtaamispaikat tai vertaistuen areenat ovat sellaista osallisuutta tukevaa toimintaa, jota mikään muu sektori ei pysty toiminnallaan korvaamaan. Ne ovatkin sen vuoksi ensiarvoisen arvokkaita yksilöiden osallisuuden kokemuksen tukemisessa (Rouvinen-Wilenius 2014, 51-68.)

Särkelä-Kukko (2014) nostaa esille esteettömyyden yhtenä keskeisenä tekijänä osallisuuden mahdollistajana. Esteettömyydellä tarkoitetaan ympäristön suunnittelua ja palveluiden tuottamista niin, etteivät esimerkiksi ikä tai toimintakyky ole esteenä ympäristössä toimimiselle ja palveluiden käyttämiselle (Särkelä-Kukko 2014, 33-50.)

THL ottaa esiin keinoja, jolla osallisuutta voidaan edistää. Näitä ovat muun muassa koulutuksen lisääminen, kuten vaihtoehtoiset koulutuspolut. Riittävän toimeentulon varmistaminen, riittävä asumistuki ja asumisen palveluiden tukeminen. THL:n mukaan on tärkeää kaikkien ikäryhmien osallistumismenetelmien kehittäminen kansalaistoiminnassa ja palveluissa. (THL 2017 a.)

Tämä tarkoittaa, että tarjotaan kansalaisille vaikuttamisen mahdollisuuksia esimerkiksi lisäämällä tiedon saantia itseä koskevista asioista, huomiodaan että kaikki eivät käytä samoja tiedonsaannin kanavia. Hyödynnetään asiakasosallisuutta esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä; kokemusasiantuntijuus, asiakaslähtöiset ja moni-kulttuurisuuden huomioivat toimintamallit. (THL 2017 a.)

THL näkee tärkeiksi keinoiksi lasten ja nuorten toimijuuden ja osallisuuden edistämisen, esimerkkinä lasten ja nuorten kuuleminen ja näkemysten esittäminen päätöksenteon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ihmisten omien voimavarojen vahvistamisen, lasten ja nuorten tukeminen sosiaalisissa, vuorovaikutus- ja vaikuttamistaidoissa koulussa ja lähiympäristössä, kuten harrastustoiminnassa. (THL 2017 a.)

Ohjaus ja perheiden tukeminen varhaisessa vaiheessa auttaa ratkaisemaan elämäntilanteiden haasteita omista lähtökohdista käsin ja tukee vertaistyötä. THL:n osallisuuden edistämisen keinoilla halutaan varmistaa turvallinen, esteetön ja osallisuutta edistävä elinympäristö, mahdollistetaan kaikille osallistuminen vapaa-ajantoimintaan, kuten kulttuuri- ja liikuntaharrastuksiin sekä edistetään maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia ja tuetaan yhteiskuntaan integroitumista sekä kehitetään maahanmuuttajien kieliopintoja. Lisäksi edistetään työelämään pääsyä ja työssä pysymistä, esimerkiksi moni-muotoisten työmarkkinoiden luominen: palkkatuki, työhönvalmennus-toiminta, asennevaikuttaminen ja monimuotoinen rekrytointi (esimerkkinä Manpower). (THL 2017 a.)

Työllistymisen edistämisessä THL ottaa esiin välityömarkkinoiden kehittämisen, työnantajien kannusteet, kiintiöt, sosiaalisten yritysten edellytysten vahvistamisen ja osatyökykyisten työllistymisen. Taloudellisen hyvinvoinnin lisäämisen, kuten kannustinloukkujen purkamisen. Yhteistyön lisääminen nähdään tärkeäksi luomalla ehjiä palvelukokonaisuuksia, esimerkiksi ”yhden luukun malli”. Työ- ja toimintakyvystä huolehditaan. Näitä ovat muun muassa työntekijän vaikutusmahdollisuudet työolojen kehittämiseen, työttömien terveydestä huolehtiminen; esimerkiksi työttömien terveystarkastukset. Kokeillaan uudenlaisia osallisuutta tukevia toimia ja käytäntöjä vaikuttamalla yhteiskunnallisiin rakenteisiin esimerkiksi koulutuksessa, työelämässä ja palveluissa. (THL 2017 a.)

Yhteisössä yksilöt toimivat tavalla tai toisella yhdessä, mutta yhteisön olemassaolo ei kuitenkaan ole taie yhteisöllisyyden muodostumisesta. Yhteisöllisyys lisää yhtei-

sön jäsenen sosiaalista pääomaa ja se vaatii syntyäkseen yhteisön jäsenten keskinäistä luottamusta, avointa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja osallistumista. Yhteisöllisyyden kehittymisessä yksilöiden tunteet ovat tärkeässä asemassa. Yksilön täytyy voida tuntea, että hän kuuluu yhteisöön, hänen tulee voida tuntea itsensä tarpeelliseksi, hyväksytyksi ja arvokkaaksi. (Opettajan verkkopalvelu Edu.fi 2013.)

2.8 Kolmas sektori

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan Suomessa yksityisen sektorin (yritykset) ja julkisen sektorin (valtio ja kunnat) rinnalla olevia järjestäytyneitä toimijoita. Niitä ovat erilaiset kansalaisten muodostamat ja johtamat yhdistykset, järjestöt, osuuskunnat ja säätiöt. Osuuskunnista määritelmän täyttävät nykyään vain uusosuuskunnat, eli esimerkiksi viestinnän ammattilaisten tai taiteilijoiden muodostamat osuuskunnat. Perinteiset suuret osuuskunnat toimivat nykyään kuin osake-yhtiömuotoiset yritykset. Osuuskunnan toiminnan tarkoitus on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa niin, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluja. Osuuskunnan perustamisen tarkoitus voi olla myös jonkin aatteellisen tai yleishyödyllisen tarkoituksen edistäminen, esimerkiksi pienellä paikkakunnalla toimiva kyläyhdistys, joka pitää yllä kylän yhteisöllisyyttä ja harjoittaa samalla pientä liiketoimintaa. (Berghäll 2020.)

Toisen tulkinnan mukaan kaikki jollakin tavalla organisoitunut kansalaistoiminta kuuluu kolmanteen sektoriin. Kansalaisjärjestö-nimikettä käytetään kolmannen sektorin toimijoista erityisesti silloin, kun halutaan korostaa järjestöjen luonnetta kansalaisvaikuttamisen, demokratian ja ihmisten osallistumisen sekä henkilökohtaisen kasvun foorumina. (Berghäll 2020.)

Suomalaiselle kolmannelle sektorille on tyypillistä yleishyödyllisyys, eettisyys, voittoa tavoittelematon toiminta, yhteisöllisyys, solidaarisuus, yksilöllinen valinnanvapaus, joustavuus ja vapaaehtoisuus. Järjestöt tekevät työtä joko ihmisten, tietyn asian tai aatteen tai yhteisön hyväksi. Kolmannella sektorilla ihmiset järjestävät

toiminnan itselleen ja muille. Toiminnassa on yleensä taustalla jokin yleinen päämäärä, pyrkimys yhteiseen hyvään. (Berghäll 2020.)

Voittoa tavoittelemattomalla sektorilla on muitakin funktioita, jotka ovat liittyneet erityisesti demokratian ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Sektorin toimijoiden on katsottu edistävän kansalaiskasvatusta ja kouliintumista yhteiskunnallisiin tehtäviin sekä valvovan kansalaisten etuja suhteessa viranomaisiin. Yleisesti ottaen kolmas sektori toimii yhteiskunnan sosiaalisen koheesion ylläpitäjänä. Vapaaehtoissektoria on pidetty tärkeänä myös yhteiskuntaeettisistä syistä. Sen on katsottu olevan valtiota ja markkinoita herkempi erilaisten vähemmistöjen tarpeille.

Kolmannella sektorilla on monissa asioissa oma toimintalogiikkansa. Siinä korostuu voittoa tavoittelematon jakaminen, riippumattomuus valtiosta ja yrityssektorista sekä ennen muuta toiminnan vapaaehtoisuus. Omasta toimintalogiikastaan huolimatta kolmas sektori ei kuitenkaan ole yhtenäinen yhteiskuntapoliittinen voima siinä merkityksessä, että siihen kuuluvat toimijat ratkaisisivat eteen tulevat ongelmat yhdenmukaisten toimintaperiaatteiden mukaan. Päinvastoin, järjestösektorin yksikköjen välillä vallitsee suuria intressierimielisyyksiä päämääristä, esimerkkinä työmarkkinajärjestöjen ja hyvinvointipalveluja tuottavien järjestöjen väliset suhteet. (Helander & Laaksonen 1999.)

Yrityskentän ja kolmannen sektorin suhteesta on toistaiseksi keskusteltu vähän. Tulevaisuudessa todennäköisesti sekä yritysten että kolmannen sektorin rooli palvelujen tuotannossa tulee kasvamaan.

Tutkija Timo Heinola huomauttaa, että järjestöjen palvelutoiminnan etuna on ollut kyky havainnoida yhteiskunnan tilaa ennakoivasti - jo ennen kuin ongelmat kasvavat niin suuriksi, että julkinen sektori havahtuu toimimaan. (Berghäll 2020.)

2.8.1 Kansainvälinen vertailu

Suomalainen kolmas sektori muistuttaa monessa suhteessa Ruotsin vastaavaa. Tämä koskee erityisesti sektorin tulopohjaa. Julkisen sektorin suhteellisen pieni rahoitusosuus (reilu 30 %) pohjoismaissa tekee voittoa tavoittelemattoman sektorin huomattavan riippumattomaksi valtiosta. Yhdessä vapaa-ehtoispainotteisuuden kanssa pääasiassa omillaan toimeentulevaa suomalaista kolmatta sektoria voi kuvata itsenäiseksi vapaaehtoissektoriksi. Vastaavasti Irlannissa ja Belgiassa, mutta myös Saksassa ja Ranskassa, julkisen rahoituksen osuus nousee korkeaksi.

Suomessa ja Ruotsissa kolmas sektori on selvästi pienempi työllistäjä kuin toisissa Euroopan unionin maissa. Eroja voidaan selittää viitaten useissa Keski-Euroopan maissa toteutettavaan subsidiariteetti-periaatteeseen. Sen mukaan valtion ja julkisen sektorin yleensäkin ei tule puuttua palvelujen tuottamiseen muuta kuin siinä tapauksessa, etteivät palvelujen tarvitsijaa lähimpänä olevat palvelujen tuottajat kykene niitä tuottamaan. Vapaaehtoissektorin työllistävä vaikutus kohdistuu Suomessa voimakkaimmin hyvinvointisektorille (koulutus ja tutkimus, terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut).

Maailman mittakaavassa kolmas sektori ei ole ensisijaisesti vapaaehtoistyön sektori. Maaryhmittäin tarkasteltuna vapaaehtoisten osuus on korkein EU-maissa eli karkeasti ottaen vapaaehtoispanos on keskimääräistä korkeampi maissa, joissa julkisen sektorin osuus on suhteellisen laaja. Suomi sijoittuu EU:ssa keskipaikkeille (3,3 % kokonaistyövoimasta). Kulttuuri- ja harrastustoiminta kattaa lähes puolet ja siihen sisältyvä liikunta yksinään lähes kolmanneksen kaikesta suomalaisesta vapaaehtoispanoksesta. (Helander & Laaksonen 1999).

2.8.2 Suhde julkiseen sektoriin

Suomalainen kolmas sektori, rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu -raportissa mainitaan, miten Gidron tutkijatovereineen on kuvannut kolmannen sektorin ja julkisen sektorin välisiä suhteita neljän perusmallin mukaan lähtien siitä,

mitkä toimijat rahoittavat yhteiskunnan palvelujen tuottamisen ja mitkä taas tuottavat kyseisen palvelun. Äärityyppeinä ovat tapaukset, joissa joko valtio tai vapaaehtoissektorin yksiköt vastaavat sekä palvelujen rahoittamisesta, että niiden tuottamisesta. Välityyppinä tulee kysymykseen ensinnäkin julkisen sektorin ja kolmannen sektorin työnjakoon pohjaava duaalimalli, jossa kumpaankin sektoriin kuuluvat toimijat rahoittavat ja tuottavat oman osansa palveluista sekä toiseksi yhteistyömalli, jossa valtio vastaa palvelujen rahoittamisesta vapaaehtoissektorin tuottaessa palvelun.

Pohjoismaisen vapaaehtoissektorin yhteiskunnallista roolia arvioitaessa on usein korostettu sitä näkökohtaa, että kolmas sektori on pikemminkin julkista sektoria täydentävä kuin korvaava tekijä. Tämä on pitänytkin paikkansa erityisesti hyvinvointivaltion ydintehtävien, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen osalta. Kun palvelujen tuottamista on alettu yhä suuremmissa mitassa kilpailuttaa, näyttää yhtenä kehityssuuntana tulevan kysymykseen myös julkisen palvelutuotannon korvaaminen kolmannen tai yksityisen sektorin toimesta. Tähän voittoa tavoittelemattomalla sektorilla on erityisen paljon voimavaroja juuri liikunnan, kulttuurin ja harrastustoiminnan puolella. (Helander & Laaksonen 1999).

Lehtinen kertoo, että sosiaalisen verkostotyön tavoitteeksi voitaisiin asettaa ihmisten mahdollisuus kokea sekä toiminnan että tunteen tasolla itsensä tarpeelliseksi ja hyödylliseksi kuuluessaan omaan paikallisyhteisöönsä. Vapaaehtoistoiminnalla, luonnollisella auttamisella ja ammatillisella työllä on jokaisella oma roolinsa verkostojen vahvistamisessa. Luonnollisia auttajia ovat perhe, suku ja ystävät, joilla on henkilökohtainen suhde autettavaan. Vapaaehtoiset tulisi nähdä luonnollisten auttajien ja ammattityöntekijöiden välissä oleviksi. Heillä on enemmän yhteyksiä ammattityöntekijöihin kuin luonnollisilla auttajilla ja heidän toimintansa organisoi-
tuu usein jonkin ammattityöntekijän tai epävirallisen organisaation kautta. Oleellisin ero luonnollisten auttajien ja vapaaehtoisten toiminnassa on heidän motivaati-
onsa. Lisäksi vapaaehtoiset ovat autettavilleen vieraita; heidän suhteensa rakentuu

tiettyyn konkreettiseen ja akuuttiin asiantilaan, jonka ratkaisemiseksi vapaaehtoinen ja autettava toimivat yhdessä. Vapaaehtoinen apu on vastavuoroista. Myös auttaja saa jotain itselleen: hyvän mielen, lisää itseluottamusta, mahdollisuuden kehittää ihmissuhdetaitojaan, mielekästä tekemistä toimettomuuden tilalle jne. Vapaaehtoinen voi myös laajentaa ja vahvistaa omaa sosiaalista verkostoaan vapaaehtoisuustoiminnan kautta. Voidaan puhua auttajan terveestä itsekkyydestä toiminnan motiivina. Kyse on toiminnasta, joka on yksityistä, voittoa tavoittelematonta, itsehallinnollista ja perustuu vapaaehtoisuuteen. Yhteistä koko Euroopassa on se, että kolmannen sektorin merkitys ja toimintavolyymi on kymmenen viime vuoden aikana kasvanut sekä palkkatyön että vapaaehtoistyön tuottajana ja yhteiskunnallisena toimijana. (Lehtinen 1997).

Arvioiden mukaan viidesosa suomalaisista osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan, viidesosa on kokonaan sen ulkopuolella. Kansalaisjärjestöissä työskentelee yli 80 000 palkattua työntekijää, ja järjestöjen liikevaihto on vuosittain noin viisi miljardia euroa. Kolmannen sektorin osuus bruttokansantuotteesta ja työvoimasta on reilu kolme prosenttia. Vapaaehtoistyötä tekee vuosittain noin 650 000 suomalaista. Henkilötyötunneissa mitattuna järjestöissä tehdään vapaaehtoistyötä noin 123 miljoonaa tuntia vuodessa. (Berghäll 2020).

Kolmannesta sektorista on puhuttu vasta reilut kymmenen vuotta, mutta sen toiminnot ovat paljon vanhempia. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen historia alkaa 1700-1800-luvun taitteessa. 2000-luvun suomalainen järjestökenttä on moni-ilmeinen. Mukana on isoja ja pieniä, aatteellisia ja pelkkään hyvän mielen tuottamiseen pyrkiviä järjestöjä, ammatillisia ja harrastuspainotteisia, ammattimaiseen toimintaan tai pelkästään vapaaehtoistoimintaan pohjautuvia, toiminnallisia ja tiukan tulosvastuisia palveluita tuottavia, paikallisia, alueellisia, valtakunnallisia ja kansainvälisiä. (Berghäll 2020).

Kansalaisjärjestöjen asema yhteiskunnallisena toimijana on viime vuosikymmeninä vahvistunut, kun yhteiskunnallisen vaikuttamisen muodot ovat laajentuneet. Kansalliset rajat ylittävä toiminta on lisääntynyt ja verkostot ovat korvanneet perinteisempiä toiminnan muotoja. (Berghäll 2020).

Järjestöt toimivat käytännössä kaikilla elämänaloilla koulutuksesta terveydenhoitoon ja harrastamisesta kauppaan. Ne antavat jäsenilleen mahdollisuuden tehdä ja oppia itse omaehtoisen toiminnan kautta. Monet yhteiskunnalliset päättäjät ovat hankkineet yhteiskunnallisessa elämässä tarvittavia taitoja ja kontakteja yhdistysten johtokunnissa. Järjestötoiminnassa voi kehittää muun muassa erilaisia viestintätaitoja, kuten kommunikointi-, kokous- ja neuvottelutaitoja. Myös tietämys eri elämänaloilta kehittyy.

Järjestöissä toimivat näkevät toimintansa myös välineenä persoonalliseen kasvuun. Järjestötyön päämääränä on tällöin oman identiteetin kehittyminen ja yhteisöllisyyteen kasvaminen. Järjestöt ovat myös toimineet huono-osaisten ja vähemmistöjen äänitorvena ja sitä kautta yhteiskunnallisena oma-tuntona. (Berghäll 2020).

Kolmas sektori alettiin ymmärtää omana toimintalohkonaan 1980-luvulla, jolloin sitä myös alettiin tutkia julkisen ja yksityisen markkinasektorin rinnalla.

Termi kolmas sektori syntyi Yhdysvalloissa 1990-luvulla. Amerikkalainen taloustieteilijä Jeremy Rifkin kirjoitti kirjan "The End of Work" (suom. Työn loppu: teknologia, työpaikat, tulevaisuus. WSOY 1997), jossa hän käsitteli työpaikkojen menetyksiä tietoyhteiskunnassa. Rifkin pohti, voisiko voittoa tavoittelemattomassa kolmannessa sektorissa piillä työpaikkojen tulevaisuus, jota teknologia ja globalisaatio nykyisellään uhkaavat. (Berghäll 2020).

Monelle vapaaehtoistyön päällimmäinen motiivi on siitä saatava hyvä mieli. Mutta myös sellaista kehitystä on ollut nähtävissä, että vastineeksi vapaaehtoistyöstä halutaan saada jotain hyötyä itselle kuten arvostusta, koulutusta ja sosiaalista kanssakäymistä. Ihmisellä on luontainen halu auttaa muita, mutta nyky-yhteiskunnan kii-

reet ja tukiverkkojen löyhtyminen maatalousyhteiskuntaan verrattuna rajaavat vapaaehtoistyöhön käytettävissä olevaa aikaa. Työllistäjänä kolmas sektori on olemainen ja muista poikkeava. Tämä johtuu sektorin erityispiirteistä, joita ovat muun muassa monipuoliset työtehtävät, palkkatyön ja vapaaehtoistyön yhdistäminen, pienet työyhteisöt, omaehtoisuuden ja itseohjautuvuuden vaatimukset ja oma-rahoituksen keskeinen asema.

Viime vuosina onkin yhä enemmän alettu tutkia mahdollisuutta siirtää nykyistä suurempi osa hoivapalveluista kolmannen sektorin vastuulle, kun väestön ikääntyminen asettaa julkisille palveluille suuret haasteet. Sosiaalijärjestöt tuottavat jo nyt 17 prosenttia Suomen sosiaalipalveluista ja terveysjärjestöt 3,4 prosenttia terveyspalveluista. Monissa Euroopan maissa toteutetaan palvelujen tuottamisessa läheisyysperiaatetta. Sen mukaan julkinen järjestelmä on palvelujen tarjoajana vasta viimeisenä vuorossa. Valtio jakaa järjestöille rahaa, jotta nämä tuottaisivat kansalaisille esimerkiksi hyvinvointipalveluja mahdollisimman lähellä heidän arkeaan ja elinyhteisöjään. Suomessa vastuu palvelujen tuottamisesta on kunnilla. (Berghäll 2020).

Kolmannen sektorin yksi vahvuus on, että se pystyy yhdistämään palkkatyötä ja vapaaehtoistyötä tavalla, johon julkinen sektori ei pysty. Tulevaisuuden haaste on, pystyvätkö julkinen sektori ja kolmas sektori yhteistyöhön, jossa vuoropuhelun ja yhteisen toiminnan kautta haetaan ratkaisuja ongelmiin ja haasteisiin. (Berghäll 2020).

2.8.3 Tulevaisuuden näkymät

Huomattavaa tulevaisuuden haastetta kolmannelle sektorille merkitsee kansainvälistyminen ja erityisesti kehitys Euroopan unionissa. Näyttää todennäköiseltä, että EU:n rahoitusosuus jäsenmaiden vapaaehtoissektorin toiminnoissa tulee nykyisestään kasvamaan. EU-rahoitus on ehtojensa mukaan sidottu aina tiettyihin projekteihin, joilla tähdätään useimmiten uusien työpaikkojen luomiseen tai entisten säilyt-

tämiseen. Hankkeet tultaneen jatkossakin toteuttamaan monikantaisella pohjalla siten, että projektin läpiviejinä toimii joukko viranomaisia, yrityksiä ja yhdistyksiä, siis kolmen yhteiskuntasektorin toimijoita.

Muuan seikka, jota varsinkin pohjoismaisessa keskustelussa on vähän tuotu esille, on kolmannen sektorin ja yrityssektorin väliset suhteet. Ne ovat tähän asti mielletty pääosin vain siitä näkökulmasta, että voittoa tavoitteleva sektori toimii vapaaehtoissektorin rahoittajana. Tosiasia kuitenkin lienee, että vaihdantasuhteeseen liittyy kaksisuuntaisuutta yrityssektorin saadessa yhteistyön avulla esimerkiksi vaikeasti mitattavissa olevaa mediajulkisuutta. Kun tulevaisuuden kuvana näyttää olevan kummankin sektorin kasvu, on melko luonnollista, että niiden väliset suhteet tulevat vähitellen yhä tärkeämmiksi. (Helander & Laaksonen 1999).

2.8.4 Uusien toimintatapojen löytäminen

Sosiologian professori Alapuron (2020) näkemyksen mukaan kansalaisjärjestökentän kohtalona on ollut valtiollistuminen ja hallinnollistuminen. Niihin aikoihinan liittyneen radikalismien ja aktiivisten muutosvaatimusten tilalle on tullut byrokratiaa ja sopeutumista välttämättömiin ulkoisiin ehtoihin.

Tähän on vaikuttanut se, että valtio tukee kansalaisjärjestöjen toimintaa rahallisesti. Verovarojen vastaanottaminen edellyttää sääntillistä vuosisuunnittelua, raportointia ja strategioita kuin missä tahansa yrityksessä.

Pajulan (2020) mukaan monia järjestöjä vaivaa pysähtyneisyys ja toiminnan väljähtyminen. Uutta verta pitäisi saada. Uusien toimintatapojen on kuitenkin vaikea löytää tietään vanhoissa, vuosikymmenten aikaan muotoutuneissa sokkeloissa. (Pajula 2020).

Toisaalta monissa radikaalisti uudistuneissa järjestöissä on menetetty ns. vanhoja aktiiveja, kun nämä ovat kokeneet toiminnan siirtyneen liian kauas ruohonjuuritasolta. Nykyihmistä ei myöskään samassa määrin kuin ennen kiinnosta sitoutuminen

perinteiseen järjestötyöhön. Ihmiset kaipaavat lisää toiminnan mahdollisuuksia ilman pakkoa pitkäjänteiseen sitoutumiseen. Toiminta kolmannella sektorilla pitäisi-kin ehkä nähdä elämänvaiheiden mukaan vaihtelevana mahdollisuutena. (Pajula 2020).

Tämän päivän järjestöjen haaste on tuottaa toimintaa, joka tavoittelee ja puhuttelee ihmisiä, jotka muuten syrjäytyisivät työelämästä ja ihmisille niin tärkeistä sosiaalisista suhteista. Parhailaan eletään jonkinlaista vapaaehtoistyön boomia, johon monet järjestöt ovatkin onnistuneet vastaamaan. Vapaaehtoistyötä etsivä voi valita, kääntääkö esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa kummikirjeitä Planin toimistolla vai sitoutuuko maahanmuuttajaperheen mummina tapaamaan perhettä joka viikko.

Palkkatyössä haasteena on muita sektoreita keskimäärin alempi palkkataso. Toisaalta palkkatyö järjestössä mahdollistaa monille sellaisten elämänarvojen toteuttamisen, joka ei välttämättä onnistuisi yksityisellä tai julkisella sektorilla. (Berghäll 2020).

2.9 Setlementti kolmannen sektorin toimijana

Ensimmäinen setlementti on perustettu Lontooseen East Endiin Whitechapelin alueelle vuonna 1884. Taustalla oli nopeasti teollistuvan yhteiskunnan ristiriidat. Työväestön elämä asuin alueella oli epäinhimillistä. Alueen kirkkoherra Samuel Barnettille heräsi idea, että alueelle täytyisi tehdä jotain. Hän hylkäsi rahan antamisen ja huomasi, että alueen asukkaita voidaan auttaa vain asukasta itseään. Hän halusi kohdata ihmisen ihmisenä.

Samuel ja hänen vaimonsa näkivät, että avustava työ piti suorittaa asuin alueen sisällä. Tähän he tarvitsivat myös muita ihmisiä. He ottivat yhteyttä Oxfordin ja Cambridgen yliopistoihin ja viisikymmentä opiskelijaa lähti asumaan asunto alueelle. Yhteisöllisyys näkyi siinä, että opiskelijat asettuivat asumaan köyhien keskuuteen tavoitteenaan saada aikaan vuoropuhelua erilaisten ihmisten välille. Setlementin aate perustui käsitykseen siitä, että kosketus on se voima, joka auttaa toinen tois-

tensa tukemisessa. Erityisesti parempiosaisille tämä merkitsi sitä, että henkilökoh-
taisten kontaktien kautta he jakoivat omastaan sitä mitä heillä on annettavaa, kuten
tietoa ja vastavuoroisesti ottivat köyhiltä mitä heillä oli annettavaa. ”antakaa it-
senne, ei rahojanne” oli kutsu, jota levitettiin parempiosaisien keskuudessa. Perin-
teinen hyväntekeväisyysajattelu hylättiin ja tilalle tuli vastavuoroisuuden näkö-
kulma.

Suomeen Setlementtiaeatteen toi opettaja Alli Tygg-Helenius, joka oli tutustunut set-
lementti ajatteluun opintomatalla Englannissa. Hän perusti Suomen ensimmäisen
Setlementin Helsinkiin vuonna 1890. Suomalaisen setlementtityön uranuurtajana
pidetään kuitenkin Sigfrid Sireniusta. Kansalaissodan jälkeisessä tilanteessa hän
halusi toimia sillanrakentajana niin eri yhteiskuntaluokkien kuin myös työväenliik-
keen ja kirkon välillä sitoutumatta kuitenkaan poliittisesti tai kirkollisesti. (Stern-
berg. 2004, 9-11).

Setlementtiliikkeen arvopohjassa ja toimintaperiaatteissa nähdään yksilöllinen ih-
minen osana yhteisöä. Setlementtien toiminnassa on koko niiden historian ajan ko-
rostunut yhteisöllisyys ja vastavuoroinen jakaminen. Työnäky nousee yhteisön elä-
män käytännöllisestä ja omakohtaisesta tuntemisesta. Ongelmat määritellään yh-
dessä ihmisten kanssa, ei niinkään teoreettisista periaatteista käsin. Tänä päivänä
tosin yhä harvemmin setlementtityöntekijät asuvat setlementtiyhteisöissä, mutta
yhä edelleen he yrittävät mahdollisimman hyvin tutustua setlementtinsä toimin-
taympäristöön, toiminta-alueella asuvien ihmisten elämään ja ymmärtää niitä ilmi-
öitä, jotka aiheuttavat eriarvoisuutta ja sosiaalisia ongelmia ja löytää ratkaisuja nii-
hin yhdessä alueen ihmisten kanssa. (Roivainen 2001, 13). Oleellista on ihmisten
osallisuus.

Käsitteenä yhteisöllisyys elää osana arjen keskustelua. Yhteisöllisyyden määrittely
perustuu usein ihmisten mielikuviin ja unelmiin. Setlementtiliikkeessä yhteisöllis-
yys nousee historiasta arvopohjasta, toiminta-ajatuksesta ja käytännön toiminta-
strategioista. Setlementtityöntekijöiden käsitys yhteisöllisyydestä ei liity niinkään
paikkaan vaan tapaan tehdä töitä yhdessä, sekä vuorovaikutuksesta toisten ihmisten

kanssa. ”Yhdessä enemmän”, tämä tarkoittaa sitä, että yksi ihminen ei pysty tekemään ihmeitä, vaan saman henkiset ihmiset lyöttäytyvät yhteen ja saavat aikaan suuriakin muutoksia. (Setlementtiliitto 2015).

Setlementtiliikkeestä on vuosien historiansa aikana kasvanut maamme merkittävimpiin kuuluva valtakunnallinen sivistys- ja sosiaalisen työn tekijä, jonka vaikutus tuntuu kaikilla elämän alueilla. Suomalainen Setlementtiliike koostuu kaikista setlementeistä suomessa, joita toimii 50 eri setlementtiä ympäri suomen. Setlementissä toimii seitsemän eri toimialaa. (Setlementtiliitto 2015).

Arvokkaita setlementtiarvoja seuraten setlementtityö haluaa parantaa erityisesti heikommassa asemassa olevien tilannetta. Setlementtityö palvelee kaikkia toimialoja kehittämällä aktiivisesti aikaamme sopivia toimintamuotoja. Kokoamme yhteen hyviä työmuotoja, joiden valtakunnallisen koordinaatiomme ansiosta toivotaan yleistyvän. Usein kriisit ja vaikeat elämäntilanteet mielletään marginaaliksi ilmiöksi, vaikka todellisuudessa ne kuuluvat jossain vaiheessa useimpien elämään. Verstaistuen, avun ja terapian avulla ihmiset kykenevät palaamaan täysipainoiseen elämään. (Setlementtiliitto 2015).

Kansalaistoiminta on ollut osa Setlementtiliikkeen toimintaa alusta saakka. Liike syntyi kansalaisten yhteiskunnallisen aktivoitumisen myötä. Kansalaistoiminta on edelleen merkittävä osa setlementtityötä. Toimintaa ohjaavana ja määriteltävänä se yhdistää kaikkia toimialoja. Tavoitteena kansalaistoiminnassa on moni-ääninen ja yhdenvertaisuuden edistävä kansalaisyhteiskunnan rakentuminen.

Lapsi- ja nuorisotyön toimiala kokoaa setlementtiliikkeessä tehtävän varhaiskasvatuksen, nuorisotyön ja perhetyön toteutettavaksi yhdessä setlementtiliikkeen muiden toimijoiden kanssa. Toimiala korostaa jokaisen lapsen ja nuoren oikeutta aikuisen läsnäoloon ja huolenpitoon. Sosiaalinen vastuu turvaa lasten ja nuorten eheän kasvun ja luo edellytykset sukupolvien väliselle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle.

Monikulttuurisen työn toimiala nojaa setlementtityössä vahvasti paikallisiin Setlementti yhdistyksiin, joilla on tärkeä rooli alueidensa monikulttuurisessa arjessa. Yhteistyötä tehdään myös muiden monikulttuurista työtä tekevien järjestöjen ja erilaisten etnisten yhteisöjen kanssa. Monikulttuurinen setlementtityö on mukana myös monissa hankkeissa ja verkostoissa. Setlementtiliike on noussut erääksi maamme suurimmaksi monikulttuurista työtä tekeväksi järjestöksi. Myös setlementtiliikkeen työntekijät, asiantuntijat, asiakkaat ja vapaaehtoiset edustavat eri uskontokuntia ja kulttuureja.

Seniори- ja vanhustyön toimialalla setlementtiliikkeessä seniorit ja vanhuksat kohdataan yhteisöjensä täysivaltaisina jäseninä, joiden elämäkokemus ja osaaminen nähdään tärkeänä voimavarana. Seniори- ja vanhustyötä tehdään lähes kaikissa setlementeissä. Vanheneminen on arvokasta, aktiivista ja turvallista, kun ihmiset itse ovat mukana heitä koskevissa asioissa ja päätöksenteossa.

Vaasan Setlementtiyhdistys ry. Ristinummen Kyläkeskuksen vastuuhjaaja Päivi Vauto kertoo Setlementtityön yhteisöllisyydestä näin:

”Setlementtityön perustana on usko yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen. Elämän koko kirjon kattavassa setlementtityössä toteutamme käytännössä yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden ihanteita. Luomme mahdollisuuksia selviytymiseen, eheytymiseen ja virkistymiseen kaikille, kaikkein nuorimmasta kaikkein vanhimpaan. Kehitämme kansalaistolotoimintaa, tuettua asumista ja yhteisöllisiä asumismuotoja. Lisäämme elämän rikkautta ja pärjäämisen mahdollisuuksia opistojen, opintokerhojen ja erityisoppilaitosten voimin. Tuemme uussuomalaisen kotoutumista ja kantasuomalaisia elämään monikulttuurisessa Suomessa. Vaikeisiin elämäntilanteisiin tarjoamme kriisiapua, päihdekuntoutusta, velkaneuvontaa, sovittelutoimintaa ja Rikosuhripäivystyksen palveluita. Toimimme vapaaehtoistyöntekijöiden ja ammattilaisten yhteisvoimin, paikallisista tarpeista käsin, ihmisten keskellä ja ihmisten kesken, Suomessa ja maailmalla.”

Kiinnostus yhteisöihin on kasvanut voimakkaasti hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisen perustan turvajärjestelmien haurastuessa. Puhutaan, että lähiyhteisöjen merkitys on vähentynyt postmodernissa yhteiskunnassa, mutta toisaalta niistä etsitään turvaverkkoja ja vastuullisuutta. (Sternberg 2004, 7).

Osallisuus on oleellinen käsite puhuttaessa yhteisöllisyydestä ja yhteisöstä. Ihmisiä osallistetaan toimintaan, minkä tavoitteena on vahvistaa jonkin ryhmän elämähallintaa ja yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia. Osallistumisen idea tulee ryhmän ulkopuolelta, mutta tarkoituksena on kuitenkin ryhmän aktivoiminen ja omaehtoinen toiminta.

2.10 Tutkimuksia kunnan ja kolmannen sektorin välisestä toiminnasta

Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyöstä ja verkostoitumisesta sekä yhteisöllisyydestä on tehty tutkimuksia. Tässä kaksi aiheeseen liittyvää:

Pihlajan (2010) tutkimuksessa selvitettiin, millaisena toimijana kolmas sektori eli järjestöt nähdään maaseutumaisissa kunnissa nyt, kun kunta- ja palvelurakenne on muuttumassa ja väestö ikääntymässä. Maaseutukunnat odottavat järjestöiltä panna kaikkein eniten sosiaalisten verkostojen, niitä vahvistavan ihmisten kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden vahvistajana. Erilaisten tapahtumien sekä kulttuuri-, liikunta-, nuoriso-, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan järjestäminen, ympäristönhoito, perinteen ja historian tallentaminen sekä asukas- ja kylätoiminnan ylläpitäminen ovat maaseutukunnissa toimivien järjestöjen vahvaa toimintakenttää. Tällaisen järjestötoiminnan taloudellisen merkityksen nähdään korostuvan, kun väestön terveyden ja toimintakyvyn eteen tehtävän työn tarve kasvaa. (Pihlaja 2010).

Ajankohtainen poliittinen puhe tuo kolmannen sektorin esille palvelujen tuottajana. Järjestöt ovat myös monissa maaseutukunnissa paikallisesti merkittäviä palvelujen tuottajia ja työllistäjiä. Tutkimuksessa tuli kuitenkin selvästi esille se, ettei kolmannen sektorin palveluntuottajaroolin vahvistumista pidetä varsinkaan harvaan asutun

maaseudun pienissä kunnissa kovin realistisena. Järjestöjen roolin ja tehtävien kasvua palvelujen tuottajana jarruttaa erityisesti rahoituksen epävarmuus sekä järjestöväen ikääntyminen ja aktiivisten toimijoiden vähäinen määrä.

Järjestöt nähtiin varsinkin kunnissa tehdyissä haastatteluissa vapaaehtoistyön paikana. Tämä työn järjestämisen periaate kolmatta sektoria määrittävänä tekijänä tuli esille huomattavasti useammin kuin esimerkiksi se, tavoitellaanko toiminnalla voittoa vai ei. On helppo ymmärtää, että kolmas sektori pyritään hahmottamaan vapaaehtoistyön paikaksi, varsinkin kun palvelujen tuottamisen rahoitus on sekä kunnissa että järjestöissä muodostumassa entistä vaikeammaksi kysymykseksi. (Pihlaja 2010).

Kainulaisen (2014) Pro Gradu- tutkielmassa tarkastelee nuorten yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä. Aineisto koostuu yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden haastatteluista. Tutkimuksen tavoitteena on muodostaa kuvaa nuorten yhteisöissä olevasta yhteisöllisyydestä ja arjen politiikasta. Tarkastelun keskiössä on ysi A -luokka ja sen oppilaiden kokemukset yhteisöllisyydestä. Lisäksi nuorten käsitykset itsestään ja mahdollisuuksistaan yhteisöissä ovat mukana tutkimuksessa. Tutkimus ottaa osaa nuorten arjen politiikasta käytävään keskusteluun ja lähestyy humanistis-strukturalistisen maantieteen perinnettä. (Kainulainen 2014).

2.11 Ristinummipäivä

Vaasan Ristinummella järjestettävä Ristinummipäivä on osa Ristinummen vireytämistä. Tapahtumalla halutaan luoda Ristinummen alueelle yhteisöllisyyttä ja välittämistä. Ristinummipäivän vastuujärjestäjä on Vaasan Setlementtiyhdistys ry.

Ristinummen suuralue sijaitsee noin 6 kilometriä Vaasan keskustasta ja siellä asuu 7 196 asukasta, eli noin 10 % Vaasan väestöstä. Alueen väkiluku on vähentynyt 1980-luvun noin 9 500 asukkaasta nykypäivän noin 7 200 asukkaaseen. Alueen työttömyysaste on 15 % ja alueella asuu noin 500 työtöntä. Ristinummen pienalueella asuu noin puolet Ristinummen suuralueen väestöstä. Ristinummen pienalueen asuntokanta on kerrostalovaltainen. Kerrostalot on rakennettu pääosin 1970- ja

1980-luvuilla ja osa niistä on vuokratyössä. Ristinummen pienalueen työttömyysaste on 18,5 % ja kaupungin korkein. Työttömyysaste mukailee taloudellista tilannetta ja huonoina vuosina Ristinummen suuralueen työttömyysaste on noussut lähes 20 prosenttiin ja pienalueen yli 20 prosenttiin. Ristinummen suuralueen muun kielinen väestö kasvoi 339 asukkaasta 1 161 asukkaaseen. (Nylén 2020).

Vuodesta 1995 Ristinummen alueella on toiminut Vaasan Setlementtiyhdistyksen Kyläkeskus, joka toimi silloin pienessä kauppakeskuksen tilassa. Nykyään Kyläkeskus sijaitsee omassa rakennuksessa kauppakeskuksen vieressä. Samassa rakennuksessa toimii myös Kultanummi, joka on mielenterveyskuntoutujien asuntola. Asukkaille on tarjolla monipuolista ryhmätoimintaa ja retkiä. Kultanummen asukkaat ovat osallisena Ristinummipäivässä. Heillä on mahdollisuus tuoda esiin omaa osaamistaan ja osallistua Ristinummipäivän toimintoihin.

Rakennus on rakennettu vuonna 2000. Kyläkeskuksen kävijät ovat kaikenikäisiä. Pää-kohderyhmä on kuitenkin aikuiset ja keski-ikäiset. Kyläkeskuksen toiminta sisältää vapaamuotoista yhdessäoloa sekä ohjattua toimintaa. Kyläkeskuksessa ja sen lähialueella on järjestetty niin toistuvia kuin kertaluonteisiakin tapahtumia. Tarkoituksena on tarjota alueen asukkaille erilaisia vapaa-ajan palveluja ja paikka, johon jokainen voi tulla keskustelemaan ja tapaamaan ihmisiä.

Ristinummipäivä järjestetään Vaasan Setlementti ry:n pihapiirissä, sekä sen vieressä ns. kauppakeskuksen alueella, jossa monella palvelulla on omat toimitilat. Ristinummipäivänä palvelut pitävät ovensa auki ja järjestävät erilaista tekemistä ja informoivat omasta toiminnastaan. Ristinummipäivä on järjestetty lauantaisin kello 12-15 välillä. Aukioloaikaan päädyttiin haastatteleamalla alueen lapsiperheitä. Tähän kellonaikaan on lounas syöty ja on mukava lähteä ulkoilemaan. Kello kolmen jälkeen lapset voivat nukkua päiväunet.

Idea Ristinummipäivästä lähti Kyläkeskuksen naistenpiiristä. Keskusteltiin siitä, millaista toimintaa Ristinummella on aikoinaan ollut. Kun tuli esiin, että joskus vuosia sitten Ristinummella on ollut perhetapahtuma, se haluttiin herättää henkiin

ja luoda ihmisten välittämistä toisistaan ja luoda yhteisöllisyyden tunnetta. Ristinummipäivää on vietetty nyt seitsemänä vuonna peräkkäin. Ristinummipäivästä tehtiin toimintamalli, jota voidaan kopioida oman tarpeen mukaan, järjestämispaikan toiveisin ja ideoihin vastaten.

2.11.1 Ristinummen vireyttäjät -työryhmä

Ristinummen vireyttäjät -työryhmän tarkoitus luoda yhteisöllisyyttä ja lisätä ihmisten välittämistä toisistaan, luoda mukavaa tekemistä Ristinummelaisille ja mahdollistaa tekemisen ilon yhdessä. Välittäminen ja yhteisöllisyys kytkeytyvät oleellisesti toisiinsa.

Yhteisöllisyys on yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin juurtunut normisto ja sosiaalisten suhteiden verkosto. Nämä verkostot antavat ihmisille mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ristinummen vireyttäjien kokousmuistion mukaan välittäminen on sitä, että pitää ihmistä tai asiaa tärkeänä. Välittäminen on lisäksi huolenpitoa ja aktiivista toimintaa. Välittäminen voi olla myös pieniä tekoja; oven aukaiseminen toiselle, hymyileminen vastaantulevalle tai naapurin tervehtiminen.

Myös Bauman puhuu yhteisöstä sanana, joka herättää myönteisiä mielikuvia. Yhteisö koetaan lämpimänä ja turvallisena paikkana. Kaikki ymmärtävät toinen toisiansa, eikä kukaan ole ulkopuolinen. Yhteisössä vallitsee toinen toistaan tukeva, luottamuksen ilmapiiri. Bauman toteaa yhteisön kuulostavan paratiisi-sanan synonyymiltä. Paratiisi on kadonnut, mutta toivomme sen löytyvän uudelleen, ja siksi etsimme keinoja löytääksemme sen. (Bauman 2001, 1-3.)

Työ erilaisissa yhteisöissä ja yhdyskunnissa, kuten lähiöissä, on haaste niin settlementityölle kuin sosiaalityöllekin. Unohtaa ei voi myös pienempiä yhteisöjä: vertaisryhmiä, vapaaehtoistoiminnan keskuksia, asumispalveluja tuottavia yhteisöjä,

vanhusten- tai hoitoyhteisöjä. Niissäkin yksilö on osa yhteisöä ja yhteisölliset ennaltaehkäisevän työn muodot ja työtavat voivat mahdollistaa mielekkäämmän elämän.

Ristinummen vireyttäjäien -työryhmän hyötyjä on syytä korostaa. Kaikki Ristinummen alueella vaikuttavat, mukana olevat tahot arvostavat yhteistyön merkitystä. Yhteistyö eri tahojen kanssa on lisännyt toiminnan tehokkuutta, tarpeiden ja resursien tuntemusta sekä tarkoituksenmukaista koordinaatiota. Lisääntynyt yhteistyö eri tahojen kanssa on yksi tärkeimmistä saavutuksista.

Ristinummen vireyttäjäien -työryhmän kokoonkutsuja on Vaasan Setlementtiyhdistyksen kyläkeskus. Yhteistyöverkoston kuuluu Vaasan kaupungin eri instansseja, esimerkiksi Perhekeskus ja liikuntaosasto sekä varhaiskasvatus. Mukana on myös Vaasan suomalainen seurakunta. Paikallisia yrityksiä on taustajoukoissa mukana, vapaaehtoistoimijoita sekä opiskelijoita.

Vireyttäjäien-työryhmän toiminta keskittyy Ristinummen alueen kehittämiseen. Kyläkeskuksen kautta pyritään lisäämään erityisesti alueen asukkaiden omaehtoista toimintaa. Myös nykyistä toimintaa halutaan koota yhteen alueella toimivien tahojen kanssa.

Ristinummen vireyttäjäät -työryhmä on osaltaan vaikuttamassa siihen, että Ristinummen asuinalue ja erityisesti kyläkeskuksen toiminta on saatu vakiinnutettua ja Kyläkeskuksen tunnettavuus on lisääntynyt. Kyläkeskuksessa on saatu toteutettua useita tapahtumia. Ristinummen vireyttäjäien tekemä kysely Ristinummipäivänä ja Kyläkeskuksen asiakkaiden palautteiden saaminen on tärkeää. Ristinummen alueen asukkaiden ja heidän tarpeitaan on myös kuunneltu ja otettu huomioon toimintaa suunniteltaessa. Vireyttäjäien toiminta jatkuu erillisten toimintojen myötä ja uusia ollaan suunnitteilla.

Ristinummen alueella asuu monipuolinen kattaus kuntalaisia lapsiperheitä vanhuksiin sekä maahanmuuttajataustaisia perheitä. Alueella asuu paljon sosiaalipal-

veluiden piirissä olevia. Alueen asukkaat työskentelevät keskimäärin useimmin teollisuudessa, sen sijaan kaupan ja palveluiden alueilla keskimääräistä vähemmän. Vaasan kaupungin tilastojen mukaan alueella on selvästi vähemmän työpaikkoja verrattuna kaupungin keskiarvoon.

2.11.2 Ristinummen kyläkeskus

Kyläkeskuksen kävijät ovat pääsääntöisesti seniori-ikäisiä, mutta myös nuoria ja lapsia. Nuorisotalo Ristikan kävijät ovat alle 18- vuotiaita nuoria, mutta se on auki iltapäivätoiminnan merkeissä myös 5.-6. luokkalaisille. Vaasan suomalaisen seurakunnan Ristinummen seurakuntakeskus tarjoaa tiloja ja palveluita lähialueen perheille. Soveltava liikunta ja perhekeskus tarjoavat palvelujaan Vaasan alueella erikäisille ihmisille. Kaikki tämä otettiin huomioon, kun Ristinummipäivää suunniteltiin. Ristinummipäivään haluttiin kaikille jotain tyyppistä ohjelmaa. Kyläkeskuksen kautta pyritään lisäämään erityisesti alueen asukkaiden omaehtoista toimintaa. Ristinummipäivä nähdään tärkeänä tapahtumana tuoda esiin yksilöitä ja alueen eri palveluita, ja näin auttaa parantamaan alueen yhteistyötä. Ristinummella asuvien ääni saadaan kuuluviin Ristinummipäivän myötä. Siellä on mahdollisuus antaa palautetta, miettiä ääneen ja tehdä ehdotuksia alueen viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden merkeissä.

Ristinummipäivä on tarkoitettu kaikille ristinummelaisille sekä sen lähialueella asuville ihmisille. Ristinummen lähialueen toimijoita kerättiin yhteen ja heidän kävijöidensä ympärille loimme perhetapahtuman tarjonnan. Kaikilla Ristinummen alueen toimijoilla on mahdollisuus tuoda esiin omaa osaamistaan ja palveluitaan Ristinummipäivään nähtäville.

Kun kaikki toimijat tiedottivat Ristinummipäivästä, saimme jokaisella kerralla Ristinummipäivään noin 200-300 kävijää.

Yhteisöllisyys on yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin juurtunut normisto ja sosiaalisten suhteiden verkosto. Nämä verkostot antavat ihmisille mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ristinummi-päivän tavoite on osallistaa alueen asukkaita Ristinummi-päivän kehittämiseen. Kuntalaisilla on ollut mahdollisuus tulla Ristinummi-päivään mukaan esiintymään, myymään tuotteitaan tai palveluitaan. Pöytämaksut ovat olleet osallistujille ilmaisia. Pöytävarauksia on tullut monista eri kulttuureista ja elämän alueilta. Alueen palveluita, osaamista ja mahdollisuuksia on Ristinummi-päivässä saatu nostettua esiin. Ihmisillä on ollut mahdollisuus tutustua eri harrastusmahdollisuuksiin tai vaikka hankkeiden alueelle tuomiin erilaisiin kerhotoimintoihin.

Välittäminen on sitä, että pitää ihmistä tai asiaa tärkeänä. Välittäminen on lisäksi huolenpitoa ja aktiivista toimintaa. Välittäminen voi olla myös pieniä tekoja; oven aukaiseminen toiselle, hymyileminen vastaantulevalle tai naapurin tervehtinen. Tieto tai tunne siitä, että on jollekin tärkeä, voi olla valtaisa asia. Asia, joka itsestä saattaa tuntua lähes merkityksettömältä, voi olla jotain aivan muuta toiselle.

Kyläkeskus Kultanummi, ”Ristinummen olohuone” on alueen asukkaiden lämminhenkinen kohtaamispaikka. Toiminta on tarkoitettu kaikille, iästä tai taustasta riippumatta, joten kyläkeskus toimii siltana ja kotisatamana ihmisten välillä. Lähtökohdiana on alueen asukkaat ja erilaisen toiminnan aktivoiminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen. Tavoitteena ja haasteena on saada ihmiset mukaan omien alueidensa aktiivisiksi toimijoiksi. Kyläkeskus vahvistaa kohtaamisia, vuorovaikutusta ja yhteisöön kuulumisen tunnetta. Kaikessa toiminnassa korostetaan suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa, lähimmäisyyttä ja erilaisuuden kunnioittamista.

Kyläkeskuksen kautta halutaan lisätä erityisesti alueen asukkaiden omaehtoista toimintaa. Ristinummi-päivä nähdään tärkeänä tapahtumana tuoda esiin yksilöitä ja alueen eri palveluita, ja näin auttaa parantamaan alueen yhteistyötä. Ristinummi-päivän myötä saadaan kuuluviin Ristinummi-päivän myötä. Alueen asukkailla on ympäri vuoden mahdollisuus antaa palautetta, miettiä ääneen ja tehdä ehdotuksia alueen viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden merkeissä.

2.11.3 Yhteistyötahot

Ristinummipäivässä on mukana vaihtelevasti eri yhteistyötahoja, joilla on Ristinummen alueella toimintaa ja palveluita.

Ristinummipäivässä Kyläkeskuksen tiloissa toimii kahvila jossa saa vohveleita, kahvia ja mehua. Myyjäiset järjestetään ruokasalissa, myynnissä mm. leivonnaisia, vaatteita ja käsitöitä. Salissa on esiintymislava, jossa mahdollisuus runonlausuntaan, lauluun, soittoon ja tanssiin. Yläkerrassa on ollut hieroja ja lasten paja jossa oli satutuntia, lasten karaokea, kasvomaalaja ja lapset saivat tehdä isänpäiväkortteja.

Ristinummipäivässä Vaasan Setlementtiyhdistys ry:n Kyläkeskuksen yhteistyökumppaneita ovat Vaasan kaupungin perhekeskus, soveltava liikunta, nuorisotalo Ristikka, Vaasan Suomalainen seurakunta, Ristinummen Siwa on ollut mukaan tarjousineen. Hietalahden järjestyksenvalvojat tarjosivat omaa osaamistaan Ristinummipäivään, he toimivat vapaaehtoisina.

Perhekeskustoimintaa toteutettiin vuoden 2019 loppuun saakka yhteistyössä Vaasan kaupungin sosiaali- ja terveystalouden, kasvatus- ja opetusviraston sekä nuorisopalveluiden kanssa. Mukana oli myös kolmannen sektorin toimijoita; Mannerheimin lastensuojeluliitto, Vaasan Ensi- ja turvakoti, Setlementti sekä Vaasan suomen- ja ruotsinkielinen seurakunta.

Valtakunnallisesti perhekeskustoiminnan lähtökohtana ja keskeisenä ajatuksena on nähdä asuinalueiden asukkaiden tarpeet ja heidän osallisuutensa palvelujen järjestämiseen ja toiminnan kehittämiseen. Perhekeskustoiminnan haasteena on saada ihmiset mukaan omien alueidensa aktiivisiksi toimijoiksi. Yhtenä painopistealueena on aktivoida perheitä ja saada heidät ottamaan vastuuta oman asuinalueen hyvinvoinnista.

Vaasan kaupungin perhekeskus oli vuosina 2013-2019 mukana monessa erilaisessa toiminnassa mm. Vaeltavat Vanhemmat, erilaiset kerhot, ryhmät ja tapahtumat,

jotka auttavat kuntalaisia yhteisöllisyyden kehittämisessä, sosiaalisten kontaktien luomisessa, vertaistuen saamisessa ja ihmisten hyvinvoinnin lisäämisessä.

Nuorisotalo Ristikka sijaitsee Ristinummen terveystaseman vieressä. Ristikassa on ollut Ristinummipäivänä avoimet ovet. Siellä toimi myös Vaasan Settlementin perhetyön järjestämä Pikkuaasin nukketheaterin esitys ”Susi Herkkusuu ja kaksi pientä possua”. Nukketheateriesitys oli ilmainen. Tiloissa oli myös Variskan yläkoulun kahdeksaluokkalaisilla tempurata, tällä toiminnalla he keräsivät rahaa luokkaretkään varten.

Ristikan toimintaan kuuluvat biljardi-, sulkapallo- ja pingisturnaukset. Myös kokkikerhot, erilaiset askartelut ja tietovisat ovat osa Ristikan arkea. Näitä tekemismahdollisuuksia otetaan esiin myös Ristinummipäivänä. Talolla järjestetään erilaisia tapahtumia ja teemailtoja esimerkiksi joulujuhla, päättäjäiset ja läpi yön kestävä yönuoriska. Ristikkaan on mahdollista tulla tapaamaan kavereitaan, käymään kahvilla tai vain lukemaan lehtiä. Ristikkaan voi tulla yksin tai kavereiden kanssa, eikä velvollisuuksia järjestettyyn toimintaan osallistumiseen ole. Ristikka on auki 5.-6.-luokkalaisille tiistaisin, tuolloin Ristikka ei ole auki yläkouluikäisille.

Sovelletulla liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on sairauden, vamman tai toimintarajoitteisuuden vuoksi vaikeuksia harrastaa riittävästi liikuntaa ja käyttää yleisiä liikuntapalveluja, tai joille liikunnalla on erityistä terveydellistä ja kuntouttavaa merkitystä.

Ikääntyvien ohjattujen liikuntaryhmien tavoitteena on tukea ja kehittää senioriikäisten liikunta- ja toimintakykyä, ylläpitää ja kohottaa kuntoa sekä vastata erityisesti ikääntyneiden terveysliikunnan tarpeisiin. Senioriliikunnan avulla myös solmitaan uusia tuttavuuksia, tuotetaan iloa ja virkistystä. Soveltava liikunta tarjoaa Ristinummipäivässä mm. keppijumppaa. Soveltavalla liikunnalla on myös esittelypöytä omasta toiminnastaan.

Vaasan suomalaisen seurakunnan Ristinummen seurakuntakeskuksessa on tarjottu Ristinummipäivänä kappeliseikkailua, sisäcurlingia ja mahdollisuutta ajaa radio-

ohjattavilla autoilla. Paikalla on yleensä diakonissa, jonka kanssa pääsee keskustelemaan. Kappelissa on hiljentymiseen varattu tila.

2.11.4 Muuta toimintaa

Ristinummipäivänä on aina vaihtelevaa toimintaa tarjolla. Ostoskeskuksessa on tarjouksia, ohjelmaa lapsille sekä ilmapalloja. Ostoskeskuksen kauppa lakkautettiin muutama vuosi sitten. Ostoskeskuksen alueella on ollut Filttikirppis, jossa on mahdollisuus myydä kirpputorilla omia vanhoja tavaroitaan. Paikka on ollut ilmainen ja sitä ei tarvitse varata.

Piha-alueella on ollut mahdollisuus tutustua roska-autoon, traktoriin ja paloautoon. Vierailulla on myös Vaasan kaverikoirayhdistyksestä kaverikoiria ja Vaasan ratsastuskeskuksesta paikalla on poni, jolla perheen pienimmät pääsivät ratsastamaan. Ristinummipäivässä on mukana ollut myös radio-ohjattavia autoja.

Ristinummipäivän toiminta toteutetaan hyvin pienellä rahalla, ilman ulkopuolista rahoitusta. Kaikki osapuolet hoitavat Ristinummipäivää sekä vireyttäjäien toimintaa varsinaisen työnsä ohella. Osaan toimintoihin on mahdollista hakea rahoitusta erilaisten paikallisten hankkeiden kautta. Setlementtiyhdistyshän on yleishyödyllinen yhdistys, joten kaikki tuotto menee oman toiminnan tukemiseksi.

3 TOTEUTUS

Aineiston keruu- ja analysointitavat esitellään tässä luvussa. Aineisto kerättiin teemahaastatteluin kyselylomaketta apuna käyttäen. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Aineisto käsiteltiin laadullisin menetelmin.

Menetelmä tutkimuksessa on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa informaatiota millaisena osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys koetaan Ristinummipäivässä kävijöiden keskuudessa. Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa monella erilaisella menetelmällä. Näissä menetelmissä yhteisenä piirteenä korostuvat muun muassa kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, kohteen tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Tutkimuksen kohderyhmä on Ristinummipäivään osallistuvat kuntalaiset.

Kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä ovat esimerkiksi joustavuus, subjektiivisuus, strukturoimattomuus, kokonaisvaltaisuus ja tulosten ainutlaatuisuus. Kvalitatiivisen tutkimuksen tärkeä merkitys on lisätä ymmärrystä tutkimusilmioista. Kvalitatiivisella tutkimusotteella tuodaan esille ihmisten näkemyksiä ja tulkintoja tutkitavasta aiheesta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 73-74, 79).

3.1 Teemahaastattelu

Tässä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua.

Rautio virtuaaliyliopistossa esittää, että monesti sattuu, että tutkija joutuu kysymään asioita, joiden sanalliseen ilmaisemiseen vastaaja ei ole tottunut. Tämä ei silloin heti kykene täysin vastaamaan kysymykseen, vaikka hänellä ehkä on asiasta painokaskin mielipide tai tärkeitä sanaton t tietoa. Vastauksen kypsyttelyä voi tällöin edistää pieni keskustelu tutkijan ja vastaajan välillä. Tällaisesta keskusteleavasta tutkimusmetodista käytetään nimeä teemahaastattelu (focused interview, käytetään myös nimiä avoin tai vapaamuotoinen haastattelu). (Rautio 2013).

Teemahaastattelusta käytetään myös nimitystä puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa on keskeistä se, että yksityiskohtaisia kysymyksiä ei ole, vaan haastattelussa edetään tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelussa haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen, jota tutkitaan ja teemat määritellään sen kautta. Teemahaastattelun avulla kerätty aineisto on yleensä runsas, vaikka haastateltavia olisi ollut pienekö määrä. Syvä dialogi tuottaa hyvän ja monipuolisen materiaalin. Teemahaastattelussa haastattelijalla on koko ajan läsnä ja saa paljon materiaalia käyttäen useita menetelmiä, kuten muun muassa haastattelua, havainnointia ja dokumenttienkeräilyä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47 - 48, 135).

Ristinummipäivän vastuujärjestäjä on Vaasan setlementtiyhdistys, Ristinummen kyläkeskus. Ristinummen alueen eri toimijoista muodostuva Ristinummen Vireyttäjä ottivat palaverissa puheeksi naisten piirissä esiin nousseen ajatuksen alueen omasta tapahtumasta. Palaverin tuloksena päätettiin lähteä suunnittelemaan Ristinummen alueelle yhteisöllisyyttä edistävää tapahtumaan, Ristinummipäivää. Kyläkeskuksessa on saatu toteutettua useita kertaluonteisia ja jatkuvampiakin ohjelmia ja tapahtumia. Ristinummen vireyttäjä-työryhmän tekemä kysely Ristinummipäivinä ja Kyläkeskuksen asiakkaiden palautteet ovat olleet tärkeässä osassa tätä tutkimusta tehdessä. Ristinummen alueen asukkaita ja heidän tarpeitaan on kuunneltu ja otettu huomioon Ristinummipäivää suunniteltaessa.

Paitsi että teemahaastattelu auttaa vastaamista, se myös voi suuresti edistää vastausten ymmärtämistä. Ellei tutkija tunne vastaajan erikoista elämäntilannetta, jonkin tietyn vastauksen merkitys saattaa jäädä hänelle ikuisiksi arvoitukseksi. Tutkijalla on teemahaastattelussa jonkin yllättävän vastauksen kuullessaan heti mahdollisuus udella sen syitä ja taustatietoja. Monissa muissa tutkimustavoissa tutkijalla ei tätä mahdollisuutta ole.

3.2 Vastaajat

Tutkimukseen vastaajat olivat eri-ikäisiä Ristinummi-päivässä kävijöitä. Haastatteluu osallistui täysi-ikäisiä naisia ja miehiä. Lapset innostuivat aina aikuisten haastatteluista ja heidän mielipiteitään kuunneltiin myös. Usein vanhemmat ja lapset keskustelivat haastatteluhetkellä keskenään. Teemahaastattelu mahdollisti keskustelun ja tarkentavia kysymyksiä. Ristinummi-päivä on perhetapahtuma, joten kaikkien kävijöiden vastaukset olivat tärkeitä. Yhteensä kuuden vuoden ajalta vastauksia kirjattiin 174 kappaletta, joista 94 vastauksista oli naisilta, 80 miehiltä.

Tähän opinnäytetyön on analysoitu kuuden vuoden materiaalia, josta on kerätty pohdinta Ristinummi-päivän osallisuuden ja yhteisöllisyyden tärkeydestä. Teemahaastattelu on siis keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. Se muistuttaa jokapäiväistä keskustelua, jota tutkija ohjailee siten, että se ei kokonaan erkane tutkimusongelmasta, mutta muutoin hän jättää haastattelun muodon ja yksityiskohdat varsin vapaiksi. Tutkija esittää pääasiassa avoimia kysymyksiä, eli sellaisia joihin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja. (Rautio).

Kyselylomakkeet ovat yleisimmin käytetty aineistonkeruumenetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kyselylomaketta voi kuvata myös sanalla mittausväline ja sen laatiminen on kriittinen vaihe tutkimuksessa koska sisällön tulee olla täsmällinen ja kattavasti mittaava. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 114).

3.3 Aineiston kerääminen ja analyysi

Tämän opinnäytetyön tekijä on ollut osallisena Ristinummi-päivässä kuusi vuotta, ja joka vuosi on kerätty materiaalia haastatteluin ja palautelaatikolla. Tutkija on ollut mukana alkusuunnittelusta alkaen ja raportoinut Ristinummi-päivän kulkua muistioin.

Ensimmäistä Ristinummi-päivää alettiin suunnitella keväällä 2013. Suunniteltupäiviä oli kerran kuukaudessa. Suunnittelussa oli mukana kokoonkutsuja Vaasan Set-

lementti ry:n Kyläkeskus, Soveltava liikunta, Vaasan kaupungin Perhekeskus, seurakunta ja nuorisotalo Ristikka. Ensiksi tutustuimme toisiimme, toimintoihimme ja palveluihimme, ja mietimme toistemme vahvuuksia ja miten voimme ottaa niitä esiin tapahtumassa. Meillä oli tavoitteena saada mukaan alueen eri harrasteryhmiä ja seuroja esittelemään itseään ja toimintaansa. Ristinummipäivä on hyvä mahdollisuus tiedottaa alueen harrastusmahdollisuuksista ja saada uusia jäseniä ryhmiinsä. Teimme esitteen, jota jaettiin sosiaalisessa mediassa ja paperiversiona kouluille.

Sitten lähestyttiin kouluja ja luokkia. Tarjosimme heille mahdollisuutta tulla esittelemään luokkaansa tai myymään tuotteita leirikoulun hyväksi tai jotain muuta toimintaa. Meitä lähestyi yksi luokka, joka tuli pitämään tempurataa ja makkaranpaistoa.

Uuden ideariihen jälkeen mukaan kutsuttiin paikallisia toimijoita kaikilta aloilta. Ristinummipäivään tuli mukaan kaverikoirat, Martat, maahanmuuttajataustaisia yhdistyksiä ruokineen, lauluineen ja tanssiesityksineen. Mukaan tuli käsityön harrastajia, roska-auto, paloauto sekä kotieläimiä muun muassa pupuja ja poni, joka ajelutti lapsia Kyläkeskuksen piha-alueella.

Ristinummipäivästä informoidaan paljon ja alueen asukkailla on mahdollisuus antaa ideoita, mielipiteitä, ajatuksia ja toiveita ympäri vuoden. Kaikki palautteen kerätään ja otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan aina seuraavaan Ristinummipäivään.

Aineiston analyysi aloitettiin määrittelemällä työn teoriaosasta analyysiyksiköt tutkimuskysymysten pohjalta kysymyksittäin. Analyysiyksiköiksi muodostuivat termit yhteisöllisyys, osallisuus ja Ristinummipäivän kehittäminen. Tutkimuskysymykset pysyivät samoina joka vuosi. Materiaalia koostui lähes 30 sivua, joista opinäytetyön tekijä kokosi neljän sivun yhteenvedon redusoimalla ja klusteroimalla. Näin tutkimustulosta oli helpompi käsitellä ja pelkistää. Vaasan Setlementin Kyläkeskuksen vastaava ohjaaja Päivi Vauto on ollut yhteyshenkilönä Vaasan Setle-

mentti ry:stä ja kulkenut vierellä tämän opinnäytetyön ajan. Meillä on ollut mahdollisuus peilata ajatuksia ja mieltä Ristinummi-päivää eteenpäin myös opinnäytetyön ulkopuolella.

Tutkimusta tehtäessä kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja siitä tehtävät johtopäätökset ovat tutkimuksen tärkein tehtävä. Ennen analyysin tekoa on varmistettava ja tarkistettava tiedot. Tätä vaihetta kutsutaan analyysin esityöksi. Aluksi on tarkistettava aineistosta mahdolliset virheet ja puuttuvat tiedot. Myös tietojen täydentäminen tai täsmentäminen saattaa tulla kysymykseen, jos tiedoissa on puutteita. Aineiston tiedot on järjestettävä tiedon tallennusta ja analysointia varten, jolloin huomioon on otettava aineiston tutkimusstrategia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 216 – 217).

Analyysin tarkoituksena on aineiston tiivistäminen ja sen läpikäyminen, jonka avulla voidaan saada vastaus sille asetettuun kysymykseen. Aineiston jäsentämisessä eli koodaamisessa aineisto pilkotaan pienempiin osiin, josta tehdään analyysi. (KvaliMoTv 2016 a).

Pelkistäminen voidaan tehdä käytännössä siten että etsitään auki kirjoitetusta tekstistä ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimustehtävien kysymyksiin. Koska pelkistämässä on kysymys etsityn tiedon pilkkomisesta osiin, kannattaa tehtävän selkeyttämisen vuoksi merkitä halutut ilmaisut esimerkiksi erivärisillä kynillä. Tämän jälkeen samanvärisillä kynillä alleviivatut ilmaisut voidaan kirjoittaa omiin ryhmiinsä, ja näin saadaan ensimmäinen luokitteluvaihe valmiiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110 - 112).

Ristinummi-päivässä kävijät oppivat tuntemaan tutkijan ja luottamuksen luominen tutkimuspohjaksi oli hyvä. Ristinummi-päivässä kävijät tulivat mielellään haastateltaviksi ja antoivat runsaasti palautetta jokaisena vuotena. Tässä tutkimuksessa haastateltavat löytyvät Ristinummi-päivässä vierailevista kuntalaisista.

Haastattelukysymykset olivat:

- 1 Mitä mieltä olet Ristinummiapäivästä?
- 2 Kuinka usein olet osallistunut Ristinummiapäivään?
- 3 Ideoita ja ajatuksia ensivuoteen?
- 4 Mitä palveluita Ristinummenalueelle kaipaisit?

Aineiston analysointi on aina sen tulkintaa. Analyysitekniikoita on erilaisia kuten teemoittelu, tyypittelyä tai luokittelua. Analyysin määrittää aineisto, lähestymistapa sekä tieteenfilosofinen valinta, jonka lähtökohtana on tutkijan oma ajattelu (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016).

Analyysin tekemiseksi ei ole olemassa yksityiskohtaisia sääntöjä, mutta on olemassa ohjeita analyysiprosessin etenemiseksi. Aineistolähtöisen eli induktiivisen aineiston analyysi sisältää kolmivaiheisen prosessin: aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Kun analysointiprosessi on alussa, määritetään analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. Tutkimustehtävä ja 18 aineistonkeruumuoto määrittävät, mitä edellä mainituista osista käytetään. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5 -7).

Tutkimusaineisto luettiin läpi joka Ristinummiapäivän jälkeen ja jokaisen vuoden materiaali säilytettiin odottamaan seuraavaa vuotta, kunnes jälleen kerättiin haastatteluun uutta materiaalia. Kuuden aineistokeruumuoden jälkeen tutkimusaineisto luettiin useaan kertaan kokonaiskuvan saamiseksi. Aineistoon palattiin useaan otteeseen. Tutkimustuloksesta etsittiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

3.4 Eettiset kysymykset

Eettiset näkökohdat selvitetään tutkimukseen osallistuneille ja tutkimusmateriaalin käyttöön kysytään/hankitaan tarvittaessa lupa. Ennen tutkimuksen aloittamista tutkimukseen osallistuneiden kanssa sovitaan kunkin osapuolen oikeudet, vastuut ja velvollisuudet, kuten vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen.

Tutkimuksessa noudatetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimusmenetelmissä, tiedonhankinnassa ja tulosten arvioinnissa opinnäytetyön tekijä tulee toimimaan vastuullisesti, ja keskustelua eri osallistujien välillä tullaan toteuttamaan avoimesti niin opinnäytetyöprosessin aikana kuin tutkimustulosten julkaisemisessakin. Materiaalin käyttämisessä tutkijoiden työtä kunnioitetaan viittaamalla asiayhteydessä kyseessä olevan tutkijan julkaisuun asianmukaisilla lähde-merkinnöillä.

Luottamuksellisuudella on suuri merkitys. On tärkeää kertoa, miten tutkimusainestoa käytetään ja säilytetään niin, että tutkittavien tunnistetiedot pysyvät turvassa. Suorat tunnistetiedot hävitetään siten, että niitä ei voi enää vuosien jälkeen käyttää muuhun tutkimukseen. (Kuula 2006, 108-109, 214).

Tässä opinnäytetyössä on huomioitu hyvä tieteellinen käytäntö eri lähteitä käytettäessä. Eri tekijöiden lähteitä on käsitelty kunnioittaen ja lähteiksi on valittu mahdollisimman uutta ja ajanmukaista materiaalia. käytettyjen lähteiden luotettavuutta on arvioitu kriittisesti. Erityisesti verkkodokumenttien oikeellisuutta on arvioitu huolellisesti. (Mäkinen 2006, 130-131). Verkkodokumenteissa on mahdollisuuksien mukaan arvioitu tekijän tieteellistä asemaa ja hänen käyttämiään lähteitä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus liittyy aina sekä tutkijaan että aineiston laatuun ja analyysiin. Aineisto rakentuu ihmisten yksilöllisistä kokemuksista ja ainutkertaisista tilanteista ja siksi tutkimusta ei voi toistaa samanlaisena. Sen sijaan tutkimusprosessin tulee olla sellainen, että se voidaan myös toistaa. Tutkijan aineiston kerääminen ja analysointi ovat mitä suurimmassa määrin eettinen kysymys. Tässä

tutkimuksessa kunkin haastattelun alussa haastateltaville kerrottiin, miksi haastattelu tehdään ja varmistettiin, että kaikki varmasti olivat halukkaita jatkamaan. Haastateltavilla tulee aina olla mahdollisuus sanoutua irti tutkimuksesta.

Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan, että tutkijan tulee tuntea ja ymmärtää tutkimusympäristöään sisältäpäin. Tuttu toimintaympäristö edellyttää kuitenkin tutkijalta erityistä vastuullisuutta. Sisältä päin tulevan tutkijan ymmärrys voi olla erilainen kuin täysin ulkopuolisen jo pelkästään siksi, että ihmisten suhteissa ja sosiaalisissa tilanteissa liikkuu myös paljon hiljaista tietoa, joka ei ehkä välity haastattelutilanteissa. Tutkittavassa yhteisössä sisällä oleva voi myös helpommin ymmärtää erilaisia jännitteitä tai ilmaisuja kuin täysin ulkopuolelta tuleva henkilö. (Häikiö ym. 2007, 54).

3.5 Tutkijan rooli haastattelutilanteessa

Tutkijan tavoitteena on ymmärtää kokemuksellinen ilmiö sellaisena, kuin se on, ja kuvata se niin, että se säilyttää oman merkitysyhteytensä muuttumatta tutkijan merkitysyhteydeksi. Me ihmiset ymmärrämme toisia ihmisiä ja maailmaa yleensäkin sen mukaan, kuinka itse olemme kokeneet ja omalla kohdallamme ymmärtäneet. Tutkimusta tekevä tutkija pyrkii välttämään luontaista tapaansa ymmärtää asioita etukäteisen ymmärryksensä mukaan ja korvaamaan sen tieteellisellä asenteella. (Lehtomaa 2006, 163-164).

Hyvä haastattelija tuntee aihepiirin ja tietää haastattelun tarkoituksen. Haastattelija on selkeä ja esittää selviä ja yksinkertaisia kysymyksiä. Hän on kiinnostunut erilaisista ihmisistä ja heidän käyttäytymisestään. Hänen tulee myös pystyä havainnoimaan kielellisiä ja ei-kielellisiä viestejä. Haastattelijan tulee myös tiedostaa oman käyttäytymisensä vaikutus haastateltavaan. Hänen pitää kyetä tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Hänen tulee suhtautua tutkimuksen tavoitteisiin vakavasti ja olla luottamusta herättävä ja huomiota herättämätön. (Hirsjärvi – Hurme 2000, 68–69).

Tutkijan tulee pysyä neutraalina haastattelutilanteessa, vaikka hän voi joutua kohtaamaan voimakkaita tunteita tai mielipiteitä haastateltavien taholta. Hän tarvitsee tutkittavien ajatuksia ja kokemuksia tutkimukseensa, vaikka hänellä onkin valta valita tutkimuskysymykset ja mahdollisuus vaikuttaa osittain vuorovaikutustilanteeseen. Tutkimustilanteessa tutkija ei voi ilmaista avoimesti omia mielipiteitään eikä tunteitaan, koska niin tapahtuessa riskinä saattaa olla tutkimuksen keskeytyminen. (Kuula 2006, 154-155).

Tutkija ei saa käyttää haastattelussa liian ohjaavia kysymyksiä, koska se voi siirtää vastausten painopisteen tutkittavan omista ajatuksista tutkijan näkemyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa mielenkiinto kohdistuu nimenomaan tutkittavaan ja hänen kokemuksiinsa. (Kylmä & Juvakka 2007, 93).

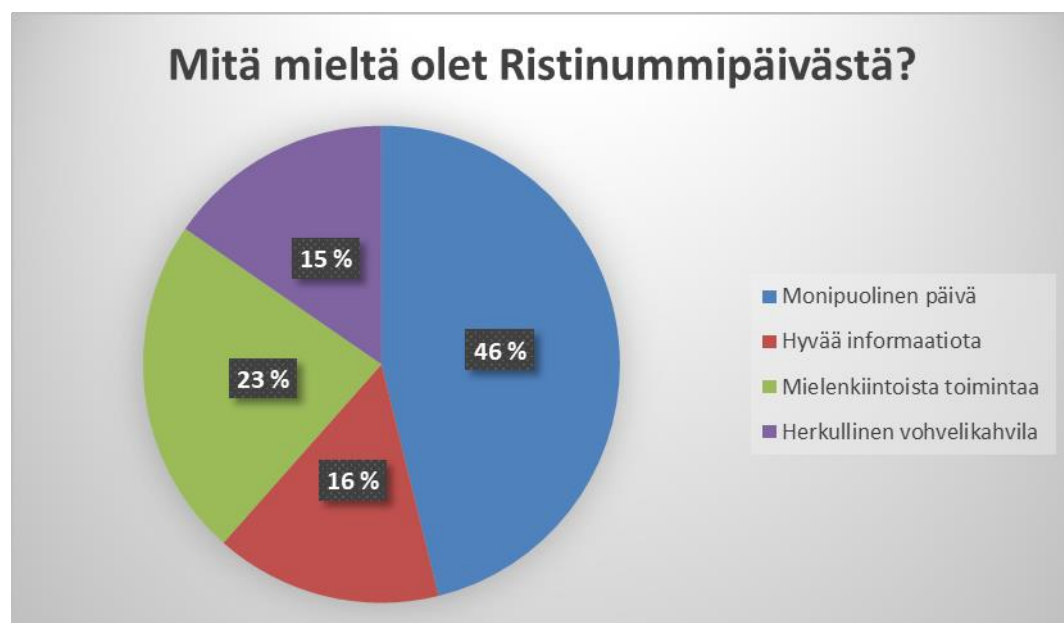
4 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimus osoitti, että yhdessä tekeminen kehittää asuinalueiden yhteisöllisyyttä joka puolestaan lisää asukkaiden viihtyvyyttä ja sosiaalisia verkostoja. Toiminnan aktivointi lisää yleistä hyvinvointia, turvallisuuden tuntua sekä asukkaiden itsensä tuntemaa arvostusta asuinalueitaan kohtaan.

Haastattelukysymykset olivat:

- 1 Mitä mieltä olet Ristinummipäivästä?
- 2 Kuinka usein olet osallistunut Ristinummipäivään?
- 3 Ideoita ja ajatuksia ensivuoteen?
- 4 Mitä palveluita Ristinummenalueelle kaipaisit?

Haastattelukysymyksiin saatiin vastauksia yhteensä 174 kappaletta. Kysymyksiin vastattiin seuraavasti:

Kuvio 1. Mitä mieltä olet Ristinummipäivästä?

Ristinummi-päivän ensimmäisestä kysymyksestä huomasi vastaajien kiintymyksen omaan asuinalueeseensa. Kysymyksessä vastaajilla nousi esiin monenlaisia asioita vuosien varrelta. Pelkistämisvaiheessa vastauksista saatiin kaaviossa näkyvät neljä pääkohtaa. Vastaajat selkeästi odottivat Ristinummi-päivää ja sen tuomaa sisältöä.

Tutkimustulokset tukivat Särkelä-Kukon ja Rouvinen-Wileniuksen näkemystä. Ristinummi-päivässä vuosien varrella tehtyjen haastattelujen mukaan ihmiset haluavat lähentyä toisiaan omalla asuinalueellaan. Halutaan tuntea oma naapuri ja välittää samassa talossa asuvasta vanhemmasta ihmisestä pienin arkipäiväisin teoin, esimerkiksi kantamalla kauppakassit ja avaamalla ovi. Eräässä haasteltavista mietti menneisyyttä:

”Mikä oli se ajankohta tai mitä tapahtui, kun ihmiset muuttuivat eivätkä enää auttaneet toisiaan eikä nykyään naapurit enää tunne toisiaan vaikka asuisivat vuosia samassa talossa?”

Ristinummi-päivä on perhetapahtuma. Lapsiperheitä on paikalle houkuttanut poniajelu, paikalle tuodut lemmikkieläimet, paloauto, roska-auto sekä erilaiset ulkoileikit. Roska-auton ympärillä kävi kova kuhina, kun perheet seurasivat mihin kaikki roskat menevät. Vastauksissa nousi esiin ensimmäisillä kerroilla ehkä hieman yllättäen roska-auton mielenkiintoisuus.

Ristinummi-päivän toiminta on ollut lapsiperhelähtöistä. Mukana on ollut myös informaatiota alueen eri toiminnoista, palveluista ja mahdollisista hankkeista. Näin vanhemmilla on ollut mahdollisuus saada ajankohtainen tieto alueen lapsiperheille suunnatuista palveluista ja tapahtumista. Tutkimuksen mukaan tässä tiedottamisessa on onnistuttu Ristinummi-päivässä. Esillä on kattavasti tietoa alueen eri mahdollisuuksista. Ristinummi-päivässä käy vuosittain kahdesta kolmeensataan kävijää säästä riippumatta. Ristinummi-päivä on vakiinnuttanut paikkansa Ristinummen asukkaille.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että kävijät olivat tyytyväisiä päivän sisältöön. Ristinummi-päivä kestää kolme tuntia ja se nähtiin riittäväksi.

” Hyvä, että aika on 3 tuntia, ettei ole liian pitkä. On enemmän ihmisiä yhtä aikaa ja näkee tuttuja ”

Kerran vuodessa pidettävän tapahtumaan reagoitiin näin:

” On kiva, että tiedetään Ristinummipäivän tulevan aina syksyllä. ”

” Ei haittaa, että se on kerran vuodessa, kun se kuitenkin tulee. ”

” Tässä on aina vuosi aikaa mieltä mitä seuraavassa Ristinummipäivässä olisi kova nähdä tai kuulla ”

Koska kävijät ovat isolla ikäjakaumalla, kaikille löytyi jotain mielenkiintoista. Kävijät olivat iloisia nähdessään paljon tuttuja samalla kertaa. Tärkeäksi nähtiin oman asuinalueen, Ristinummen eri palveluiden esiintuominen, alueen historia sekä uudet suunnitelmat alueen kehittämiseksi. Palvelujen vähenemisen myötä vastaajat pitivät Kyläkeskusta tärkeänä ja turvallisena paikkana käydä. Ristinummipäivän tarjoama informaatio alueen toiminnoista ja palveluista tuli tarpeeseen.

Aikaisemmin tässä opinnäytetyössä esiin tullut Särkelä-Kukon kirjoitus esteettömyyden tärkeydestä nousi esiin myös vastauksissa:

”Tämä alue on hyvä, täällä pääsee liikkumaan, vaikka jalat ei aina niin hyvässä kunnossa olisikaan.”

”Lastenvaunujen kanssa pääsi täällä joka paikkaa, mihin halusimme mennä”

4.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllinen työ on prosessi, joka vaatii aikaa. Ristinummipäivän vakiinnuttaminen ja ihmisten yhteisöllistäminen jatkuu koko ajan, ympäri vuoden. Vastaajien innostus kehittää Ristinummipäivää ideoita antaen ja seuraavaa Ristinummipäivää odottaen oli kannustavaa. Vastaajista (n 174) oli suurin osa (127 kpl) käynyt Ristinummipäivässä joka kerta kun se on järjestetty.

Kuvio 2. Kuinka usein olet osallistunut Ristinummipäivään?

Joka Ristinummipäivään on tavoitettu uusia kävijöitä. He ovat olleet positiivisesti yllättyneitä Ristinummen alueen laajasta osaamisesta ja palveluntarjonnasta. Keskusteluissa ja vastauksissa nousi selkeästi esiin halu saada alueelle jokin pysyvä tapahtuma, jossa alueen asukkailla ja eri toimijoilla on mahdollisuus tuoda esiin kaikkea sitä mitä alueella löytyy.

”Odotan jo seuraavaa Ristinummipäivää”

”Toivottavasti ensivuosi tulisi pian”

Tässä tutkimuksessa yhteisöllisyys koettiin vastavuoroisuutena, yhteenkuuluvuutena ja yhteisöllisinä suhteina. Vastavuoroisuus näkyi pyyteettömyytenä ja hyvän tuottamisena ja avun antona toisille yhteisön jäsenille. Ristinummipäivässä kävijät kokivat voimakasta yhteenkuuluvuutta ja arvostivat sitä, että saivat olla osa yhteisöä. Yhteisöllisyyden sosiaalinen puoli korostui tuloksissa. Sosiaaliset suhteet, ystävät ja Vaasan Setlementti ry:n Kyläkeskus koettiin kohtaamispaikkana tärkeäksi ja Ristinummipäivän mahdollistajana, osallistajana ja yhteisöllisyyden luojana.

”Tämä Kyläkeskus on minulle tärkeä paikka ympäri vuoden. Täällä näkee kavereita, jutellaan ja askarrellaan ja sitten saa tietoa alueen tapahtumista ja voin antaa ideoita Ristinummipäivään”

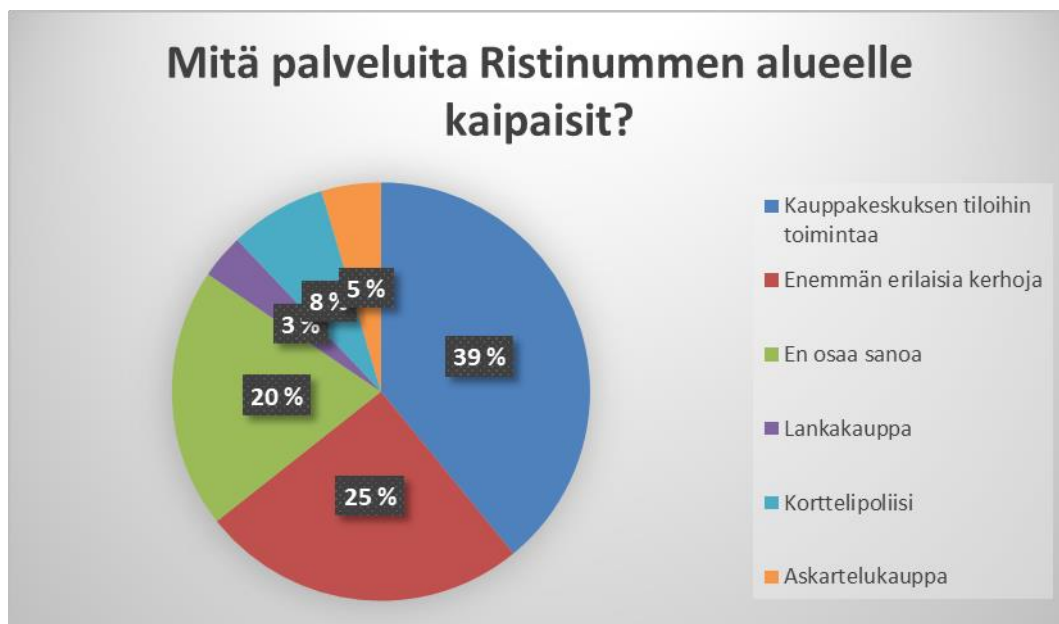
”Kiva, että saa sanoa omia mielipiteitä ja ajatuksia”

”Tykkään, että tähän tapahtumaan on mahdollisuus vaikuttaa ja tuoda omia ideoita esiin. Niitä oikeasti kuunnellaan ja toteutetaan, jos vain mahdollista”

Ristinummipäivien haastattelut toivat esiin sen, että ongelmat yksilö- ja yhteiskuntatasolla ovat erittäin moninaisia ja vaikeasti havaittavissa myös asuinalueetasolla. Jotta haasteisiin päästään vastaamaan, tarvitaan verkostoitumista ja muutosvalmiutta. Yhden ammattikunnan resurssit ja tietämys eivät riitä ongelmien ratkaisuun, vaan on saatava käyttöön monien eri ammattikuntien näkökulmat ja voimavarat. Unohtaa ei voi myöskään itse alueen asukkaita ja heidän valmiuksiaan. Tärkeää on myös näiden valmiuksien esiin tuominen ja vahvistaminen, jotta asukkaat voisivat tehdä kaikkensa oman ja muiden asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseksi.

4.2 Osallisuus

Jotta asukkaiden tarpeisiin päästään vastaamaan mahdollisimman monipuolisesti, täytyy eri ammattikuntien omata valmius tehdä yhteistyötä eri ammattialojen välillä, kunnan ja kolmannen sektorin välillä ja ottaa huomioon myös vapaaehtoiset toimijat. Muutosvalmius ja verkostoituminen ovat edellytys toimivalle ja hyödylliselle yhteistyölle.

Kuvio 3. Mitä palveluita Ristinummen alueelle kaipaisit?

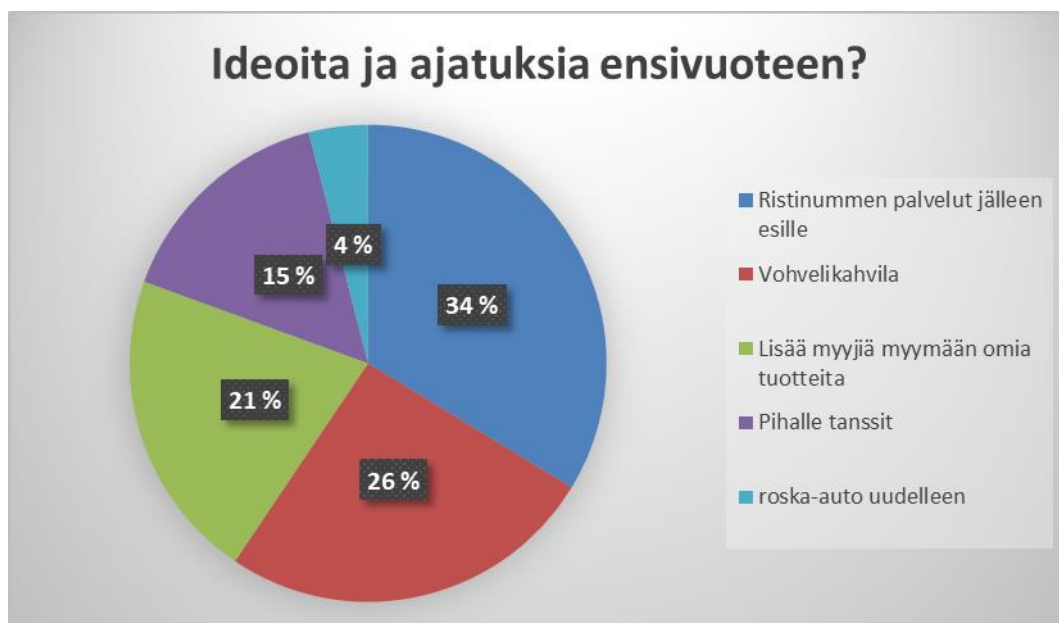
Kuviossa 3. oleva kysymys mietitytti useampaa vastaajaa. Moni vastaajista on asunut Ristinummen alueella kymmeniä vuosia ja tietävät mitä palveluita on alueella ollut, ja mitä muutoksia on tapahtunut. Kauppakeskuksen tyhjiys Ristinummipäivässä huolestutti. Tilat ovat olleet ennen täynnä ja alueella on toiminut aikoinaan korttelipoliisi, jolla oli tilat kauppakeskuksen alueella. Korttelipoliisi nähtiin silloin tarpeelliseksi ja keskusteluissa nousi esiin, että korttelipoliisi oli hyvä olla alueella. Nykypäivän levottomuus huolestutti osaa vastaajista ja he olisivat kokeneet olonsa turvallisemmaksi korttelipoliisin läsnäolosta.

Kauppakeskuksen tyhjiin tilojen toivottiin täyttyvän erilaisesta kerhotoiminnasta ja harrastusmahdollisuuksista. Vastaajista osa näki surullisena asiana, että liikehuoneistot tyhjenevät. Ristinummipäivässä kävijät ottivat vastauksissa esiin askartelu- ja lankakaupan, joita toivottiin alueelle.

4.3 Ristinummipäivän kehittäminen

Ideana tuli taimimarkkinoiden järjestäminen, mikäli se olisi mahdollista tapahtumapäivänä. Taimimarkkinoilla kävijöillä olisi mahdollisuus myydä tai vaihtaa oman pihan kasveja, pensaita ja puuntaimia.

”Minulla olisi kyllä jakaa kasvejani, jos joku innostuisi myös.”

Kuvio 4. Ideoita ja ajatuksia ensivuoteen?

Vastauksissa nähtiin Ristinummen alueen palveluiden merkitys. 59 vastaajalle oli tärkeää, että on tapahtuma, missä on saatavilla mahdollisimman paljon informaatiota Ristinummen alueen erilaisista toiminnoista. Ristinummipäivässä kävijät arvostivat, että esillä olevien palveluiden/tapahtumien esimerkiksi hankkeiden työntekijöiden kanssa oli mahdollisuus jutella syvemmin ja saada vastauksia ihmiseltä ihmiselle. Myyntipöydät ovat olleet suosittuja. Kaikilla on ollut mahdollisuus saada pöytä Ristinummipäivästä. 37 vastaajaa koki mieluisaksi, että myyntipöydiltä löytyi omatekoisia tuotteita. Ristinummen Kyläkeskuksen tiloissa toimivassa keittiössä tehdään Ristinummipäivänä vohveleita. Vohvelikahvilan suosio nousi esiin vastauksissa. 45 vastaajaa toivoi vohvelikahvilalle jatkoa Ristinummipäivässä.

” Kirjoita sinne vastaukseen vohvelit vaikka monta kertaa! Ne on niin hyviä!”

27 vastaajista mietti, että musiikkia voisi tuoda piha-alueelle, jos voisi pitää vaikka tanssit. 7 vastaajista nosti esiin roska-auton:

” Roska-auto oli kiva nähdä läheltä, että mihin roskat menee!”

”Kirjoita sinne sun papereihin, että roska-auto pitää olla ensi vuonna taas.”

Ristinummen alueella asuu paljon lapsia, nuoria ja keski-ikäisiä. Kaupungin tilastojen mukaan alueella asuu myös huomattava määrä maahanmuuttajia, työttömiä ja sosiaalipalveluiden asiakkaita. Ristinummipäivän tiedottamisessa otetaan huomioon tämä asia, informaatiota mahdollisuudesta osallistua Ristinummipäivän toimintaan viestitään monen kanavan kautta, niin että informaation saavuttaisi mahdollisimman moni alueen asukas. Tutkimustuloksissa heräsi huoli ylipäätään Ristinummen alueen tiedottamisessa

”Ristinummipäivässä on paljon informaatiota alueen asioista, mutta kaikki eivät tiedä tästä tapahtumasta. Pitäisikö lähteä ihan laputtamaan kerrostoiloja? Tai eihän he ehkä osaa lukea? Olisiko liian tunkeilevaa soittaa ovikelloa ja oikein selittää mikä Ristinummipäivä on? Siihen menisi kyllä niin paljon aikaa...”

”Minulla ei ollut mitään tietoa, että täällä on taas joku hanke.”

”Vuodessa ehtii paljon tapahtua. Taas oli alueella uutta toimintaa, mistä en tiennyt mitään”

Tutkimuksen tulokset antavat arvokasta tietoa yhteisöllisyyden vaikutuksesta Ristinummipäivässä kävijöiden hyvinvointiin ja ovat näin hyödynnettävissä käytännön

tasolla Ristinummipäivää suunniteltaessa. Yhteisöllisyyteen liittyen tuloksia voidaan käytännön työssä hyödyntää Ristinummipäivän suunnittelussa ympäri vuoden.

Kun kehitetään palveluja yhdessä Ristinummipäivässä kävijöiden kanssa, voidaan olla varmempia siitä, että Ristinummipäivä vastaa tarpeeseen. Yhteiskehittämisessä kaikille asiakkaille tai osallistujille tarjotaan mahdollisuus Ristinummipäivän ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Pelkkä sisältöjen ehdottaminen ei ole yhteiskehittämistä. Suunnitteluun, toteuttamiseen ja/tai arviointiin osallistuminen on. Yhteiskehittäminen edellyttää luottamusta sekä osallistujan ja työntekijän tasaveroista kumppanuutta.

Tutkimus osoitti, että toiseen uskominen ja kohtelemisen vertaisena vaikuttajana tuottavat innostusta ideoida ja kehittää Ristinummipäivää edelleen. Kun saa kokemuksen siitä, että pystyy vaikuttamaan, se kannustaa eteenpäin.

Tutkimuksessa nousi esiin myös esteetön kulku. Isommassa mittakaavassa Ristinummipäivän kehittämiseen vaikuttaa myös kaupunkisuunnittelu. Osallisuuden tukemiseksi huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi kaupunkisuunnitteluun sekä fyysisen liikkumisen että psyykkisen turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemisen näkökulmista.

Vastaava ohjaaja Päivi Vauto Vaasan setlementtiyhdistys ry:n Kyläkeskuksesta kertoo Ristinummipäivän kehittämisestä näin:

” Ristinummipäivän tavoite tulevaisuudessakin on edistää yhdenvertaisuutta, moniarvoisuutta ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Lähtökohtana ovat yksilön kunnioitus, moninaisuuden arvostaminen, heikoimpien tukeminen sekä kaiken pohjana luottamus ihmisiin ja heidän voimavaroihinsa.

Ristinummipäivällä tuemme yhteiskunnallista tehtävää ja kehittämistyötä, jota ohjaa setlementtityön arvot. Paikalliset ja alueellinen yhteistyö sekä asukkaiden kuuleminen ovat tärkeää alueen kehittämiseksi. Päättävöittemme on lisätä lähiyhteisöjä vahvistavaa yhteisöllisyyttä ja vahvistaa naapuruutta. Ristinummipäivällä luo-

daan edellytyksiä asukkaiden kohtaamisille ja vahvistetaan asukkaiden mahdollisuuksia toimia, vaikuttaa ja olla osallisina yhteisöissä itselleen mielekkäillä tavoilla. Toiminnan lähtökohtana on yhdenvertaisuus ja paikallisten ihmisten tarpeet.

Ristinummi alueena on haastava monikulttuurisen asukaskunnan vuoksi. Ristinummipäivän tavoitteena tulevaisuudessa on kiinnittää huomiota vielä enemmän yhdenvertaisuuteen, moniarvoisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Työvälineinä ovat asukkaiden kunnioitus, moninaisuuden arvostaminen, heikoimpien tukeminen sekä kaiken pohjana luottamus ihmisiin ja heidän voimavaroihinsa. Toimintamme Ristinummipäivän ympärillä on käytännöllistä ja ihmisten toiveista sekä tarpeista lähtevää. Yhteistyönä jaamme asukkaiden ja yhteisöjen arjen kokemuksista. Kun ymmärrämme asioita asukkaiden kokemusten pohjalta, meidän on mahdollista vaikuttaa päätöksentekoon ja tarjota aineksia politiikan teon pohjaksi. Pyrimme myös yhteiskunnalliseen muutokseen. Ristinummipäivän päämääränä yhteisöllisyyden luominen: oikeudenmukainen, tasa-arvoinen sekä ihmistä ja ihmisten välistä yhdenvertaisuutta kunnioittava yhteiskunta. Ristinummipäivän tavoitteena on kohdata alueen asukkaat ja että se on asukkaille omaehtoista, vapaaehtoiseen sitoutumiseen perustuvaa ja tasavertaista yhteistä työtä yhteiseksi hyväksi.”

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen mukaan suurin haaste on Ristinummen alueen monimuotoiset kuntalaiset ja yhteisöllisyys. Heille täytyisi saada tapahtumia ja tilanteita, joissa yhteisöllisyys ja ME -henki heräisi eloon. Byrokratia on valitettavan usein tosi raskas tapahtumisen järjestämisessä. Ristinummipäivään tarvitaan paljon erilaisia lupalappuja, jotka vievät aikaa.

Suomalainen asuinalue rakenne ei edesauta ihmisten kohtaamisia ja maahanmuuttajien integroitumista paikalliseen väestöön. Tämä johtaa syrjäytymiseen ja mielenterveysongelmiin. Ilman aitoja kohtaamisia Ristinummen alue ei kehity tasapainoisesti ja syntyy yksilötason ongelmia ja ennakkoluuloja.

Ristinummella asuu paljon pelkällä sosiaaliturvan varassa eläviä ihmisiä ja heillä on suuri riski syrjäytyä yhteiskunnasta. Syrjäytyminen voi olla seurausta muun muassa työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai joutumisesta yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Nämä asiat estävät ihmisiä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. Ihmiset ovat erityisen alttiita syrjäytymiselle elämän muutosvaiheissa, kuten koulun tai opiskelun, työsuhteen tai parisuhteen päättyessä. Syrjäytymisen riski on suuri silloin, kun lapsi joutuu elämään ja kasvamaan ympäristössä, jossa on useita syrjäytymisen tunnusmerkkejä.

Monien lyhytaikaisten hankkeiden aikakautena on kiinnostavaa huomioida, minkälainen yhteisöllinen työtapa tuottaa todellista voimaantumista ja osallisuutta, ja mikä taas on puuhastelua pelkästään työntekijän varassa, ilman sen suurempaa yhteiskunnallista merkitystä.

Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteet elävät luontevana osana arjen keskustelua, mutta niiden tulkinnat vaihtelevat. Määrittely perustuu usein mielikuviin ja unelmiin. Kuuden vuoden aikana huomasin, miten Settlementiliikkeessä yhteisöllisyys

nousee historiasta, arvopohjasta, toiminta-ajatuksesta ja käytännön toimintastrategioista. Se näkyy käytännössä, miten yhteisöllisiä työtapoja käytetään ja kenen tarpeista työtä tehdään. Ne olivat Kyläkeskuksessa jatkuvan pohdinnan alaisia kysymyksiä.

Tämän hetkisenä esteenä Ristinummen alueen kehittämisen on tilojen vähyys. Vireyttäjäien-työryhmässä on syntynyt useita käyttökelpoisia ideoita, kuten nuorisokahvila, mutta nykyiset Kyläkeskuksen tilat ovat aivan liian pienet eikä laajennuksiin olla valmiita tällä hetkellä.

Ristinummipäivä koetaan alueella tärkeäksi. Kun Ristinummen vireyttäjät keväällä 2013 sai alkunsa, oli tullut toive siitä, että alueelle saataisiin uudelleen perhetapahtuma. Kyläkeskuksessa kävijöiden toiveena oli, että tällainen tapahtuma olisi ”vaikka vain kerran vuodessa, niin että tiedetään sen aina tulevan”. Haastattelujen perusteella alueen asukkaat kaipaavat jotain pysyvää. Nykyisin on paljon erilaisia hankkeita, jotka tulevat ja menevät. Ristinummipäivä haluttiin tulevan kerran vuodessa, kesän jälkeen ja vuodesta toiseen. Silloin on jotain pysyvää, mitä odottaa.

Suomessa on kokemuksia myös epäonnistuneista hankkeista, ja onnistuneiden hankkeiden lyhytikäisyydestä. Monissa tuloksekkaissa projekteissa yhteisöllinen toiminta hiipuu projektin loppumisen jälkeen. Tässä näyttäytyy postmodernin maailman lyhytjännitteisyys.

Setlementit ja niissä toimivat pienemmät ryhmät luovat yhteenkuuluvuutta synnyttäviä sosiaalisia yhteisöjä, joiden yhtenä voimavarana on vertaisryhmien mahdollistaminen. Se on yleisesti niin Setlementtiliikkeen kuin muunkin kolmannen sektorin vahvuus ihmistyössä. Toiminnassa on tilaa sellaiselle toiminnalle, johon asukkaat itse ovat motivoituneita. He ovat yhtä aikaa hakemassa vertaistukea ja toisaalta antamassa sitä muille.

Ristinummipäivässä kuuluu jatkuvaa puheensorinaa. Alueen asukkaat ovat kerääntyneet yhteen ja vaihtavat kuulumisia. Erilaiset esiintymiset kuten musiikki, tanssi

ja runonlausunta vetävät kävijöitä setlementin sisätiloihin. Ihmisten kasvoilta näkyy tyytyväisyys. Rohkeimmat osallistuvat esiintymisiin, laulavat mukana ja tanssivat. Kävijöillä on mahdollisuus osallistua leikkimielisiin arvontoihin ja jättää palautelaatikkoon viestiä, mitä seuraavassa Ristinummipäivässä haluttaisiin olevan. Tämä on aitoa läsnäoloa alueen asukkaille, heidän kuuntelemistaan ja osallistamistaan alueen yhteisöllisyyden kehittämiseksi.

Arvona yhteisöllisyys onkin kokenut uuden paluun. Mitä yhteisöllisyys sitten voi arjessamme olla? Vuosien saatossa yhteisöllisyys on näkynyt kylissä, joissa talkoohenki kukoisti. Tehtiin yhdessä monia asioita. Rakennettiin taloja, autettiin sairasta naapuria tai autettiin vähävaraisia. Tänä päivänä yhteisöllisyyttä voi olla naapurin tervehdys tai uskallus soittaa naapurin ovikelloa ja pyytää sokeria lainaan, yhteiset lehtitilaukset, ruokapiirit tai kimppakyydit. Yhteisen tekemisen ja osallisuuden kautta syntyy kaipaamaamme yhteisöllisyyttä. Se on osallisuuden tunnetta ympäröivään yhteisöön, joka antaa meille sosiaalisia verkostoja, mahdollisuuden oppia uutta, turvallisuudentunnetta, ja vahvistaa myönteistä kokemusta omasta merkityksellisyydestä.

Jatkotutkimuksessa voisi tutkia Ristinummen alueen kehittämistä sekä miten palveluiden saatavuus/riittävyys alueella koetaan. Alueella toimii paljon hankkeita, joiden informaatiota voisi kerätä yhteen ja kerätä konkreettista tietoa palveluiden saavutettavuudesta alueella ja alueen viihtyvyydestä.

LÄHTEET

- Bauman, Z. 2001. Community. Seeking safety in an insecure world. Oxford. Blackwell.
- Berghäll, A. Ammattinetti. Moni-ilmeinen kolmas sektori. Viitattu 11.11.2019. http://www.ammattinetti.fi/artikkelit/detail/32_artikkeli;jsessionid=4C316A46D7352CA1330C3F0EA3B8BEC7?link=true
- Gideon, B. Kansalaisyhteiskunta. Suomalainen kolmas sektori. Viitattu 4.11.2020 https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-_ja_yhdistystoiminta/aiemmat_artikkelit/suomalainen_kolmas_sektori.
- Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana, Teoksessa: Nylund Marianne & Yeung Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta - anti, arvot ja osallisuus. Vastapaino. Tampere, 58-80
- Heinlahti, K. 2011. Johdatus tieteelliseen tutkimukseen. Viitattu 22.12.2016 <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=f0928d26-038a-4e7b-b0cb-ac6156d2a906>.
- Helander, V. & Laaksonen, H. Kansalaisyhteiskunta. Suomalainen kolmas sektori. Viitattu 9.11.2019. https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-_ja_yhdistystoiminta/aiemmat_artikkelit/suomalainen_kolmas_sektori
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Tammi.
- Hyvärinen, H. 2008. Professori uskoo paikallisyhteisöjen voimaan. Setlementti - liike on ihmisen muotoinen.
- Häikiö, L. & Niemenmaa V. 2007. Tapauksen löytäminen ja rajaaminen. Teoksessa Laine, Markus & Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.) Tapaustutkimuksen taito Gaudeamus Helsinki University Press. Yliopistopaino. Helsinki.
- Isola, A-M. 2015. Kaste-seminaari. Viitattu 20.3.2020. https://www.sli-deshare.net/AnnaMariaIsola/mit-asiakasosallisuus-on-esitys-kasteseminaarissa-10112015?qid=1ace7b85-32d0-4dbc-96fb-70a0b5c7cead&v=&b=&from_search=5
- Kainulainen, L. 2014. Koettu yhteisöllisyys. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 13.11.2017. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95064/GRADU-1394628818.pdf?sequence=1>

- Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. Viitattu 22.12.2016. <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. 3., uudistettu painos. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- Koppa. Viitattu 30.3.2020 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen käyttö, hankinta ja säilytys. Jyväskylä. Gummerus.
- Kuusela, P. 2001. Minästä yhteisöön, yhteisöstä minään. Teoksessa Kuusela Pekka ja Saastamoinen, Mikko (toim): Ruumis, minä ja yhteisö. Kuopion yliopiston selvityksiä E yhteiskuntatieteet 21. Kuopio 2000. Kuopio yliopiston painatuskeskus.
- KvaliMOTV 2016 a. Analyysi ja tulkinta. Viitattu 22.12.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html
- Kylmä, J & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede vol. 11, no 1/-99, 5-7.
- Kääriäinen, J. & Lampilahti, T. 2014. Nastolan alueen yhdistykset ja järjestöt lapsiperheiden tukena- Malli kolmannen sektorin kartoittamiseen. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.11.2017. https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/84933/Kaariainen_Jenni_Lampilahti_Tytti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lehtinen, S. 1997. Vapaaehtoistoiminta- kasvava voimavara. Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki. Kansalaisareena ry.
- Lehtomaa, M. 2006. Fenomenologisen kokemuksen tutkimus: Haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa Perttula Juha – Latomaa Timo (toim.) 2006: Kokemuksen tutkimus: Merkitys-tulkinta-ymmärtäminen. Helsinki. Dialogia Oy.
- Lindqvist, U. 2002. Yhteisötyön resurssikeskus. Väliraportti 1.11.2001–31.11.2002
- Multisilta, C. 2011. Yhteisöllisyys ihanteena, vertaistuki voimavarana. Opiskelijoiden käsityksiä yhteisöllisestä oppimisesta yliopistossa. Viitattu 13.11.2017. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37863/URN_NBN_fi_jyu-201205201687.pdf?sequence=5

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki. Tammi.

Nylén, J. 2020. Ristinummen lähiökehittäminen. Viitattu 30.11.2020.
<https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/kehittyva-ja-kansainvalinen-vaasa/kaupungin-kehittaminen/asuinalueiden-kehittamishankkeet/ristinummen-lahiokehittaminen/>

Opettajan verkkopalvelu Edu.fi. 2013. Yhteisöllisyys. Viitattu 10.12.2019.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoimin-ta/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta/osallisuus/yhteisollisyys

Osatutkimus II. Lasten ja nuorten kokemusmaailman analyysi. Osallisuus, osallistuminen ja yhteisöllisyys: hankkeita, projekteja vai arkista elämää? Viitattu 19.12.2019. http://www.uta.fi/jkk/tutkimus/alat/sparg/seminaarit/Arjen%20analyysi_SPARG-SKIDI_12.11.2013.pdf

Pajula, E. 2020. Moni-ilmeinen kolmas sektori. Viitattu 19.11.2020.
http://www.ammattinetti.fi/artikkelit/detail/32_artikkeli;jsessionid=4C316A46D7352CA1330C3F0EA3B8BEC7?link=true

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Kaks – Kunnallisan alan kehittämissäätiö. Viitattu 13.11.2017. http://kaks.fi/wp-content/uploads/2010/10/Kolmas_sektori_ja_julkinen_valta.pdf

Pontela, R. 2001. Esipuhe teoksessa Rovainen Irene (toim.): Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi yhteisötyö-projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Setlementtijulkaisuja 10. Helsinki. Yliopistopaino.

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuutta vai osallistumista? Viitattu 30.3.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rautio, P. Teemahaastattelu. Tuotetiede. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto. Viitattu 30.3.2020. http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/1364_empiir.html#teemahaas

Roivainen, I. 2001. Setlementtityö sosiaalisen työn toteuttajana. Teoksessa Roivainen, Irene (toim.) Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi Yhteisötyö– projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Setlementtijulkaisuja 10. Suomen Setlementtiliitto ry. Helsinki. Yliopistopaino, 9–21.

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta -mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa T.A. Jämsen & A. Pyykkönen (toim.). Osallisuuden jäljillä. Joensuu. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys.

Sternberg, S. 2004. Sukellus Setlementtityöhön. Setlementtijulkaisuja 12. Setlementti liitto. 7-11. Helsinki. Yliopistopaino

Setlementtiliitto. 2015. Viitattu 20.11.2019. <http://setlementti.fi>.

STM. 2017. Kunnat. Viitattu 11.11.2019. <http://stm.fi/kunnat>

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa T. A. Jämsen & A. Pyykkönen (toim.). Osallisuuden jäljillä. Joensuu. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys.

THL 2017 a. Osallisuus. Viitattu 14.11.2019. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus#Sosioekonomiset%20erot%20osallisuudessa>

THL 2016 b. Osallisuuden osatekijät. Viitattu 8.12.2019. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Virtuaalikunta. 2017. Mikä on kunta? Viitattu 14.12.2019. <http://www.virtuaalikunta.net/fi/tietoajatehtavia/mikaonkunta>

Vuoristo, S. 2015. Kunnan ja kolmannen sektorin verkostoituminen ja verkostohallinta. Opinnäytetyö. Laurea- ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.12.2019. http://www.kansalaisareena.fi/Sari_Vuoristo.pdf

LIITTEET

Liite 1.

Ristinummi päivä -kysymykset

- 1 Mitä mieltä olet Ristinummi päivästä?
- 2 Kuinka usein olet osallistunut Ristinummi päivään?
- 3 Ideoita ja ajatuksia ensivuoteen?
- 4 Mitä palveluita Ristinummi alueelle kaipaisit?